ДЕРРИГАЧА МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советеч орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 50 (4217). ШОАТТА, 23 апрель, 1966 шу. Мах 2 кеп.

ШЕРАГІА ЙОАРЖАЕ ЯХЬ

Ший тайпара белгало йолаш я укх шерара бІаьсти. Из я кердача пятилетка хьалхарча шера бІаьсти. Ший тайпара белгало йолаш да адамий бІаьстен Ціей — укх шерара Цхьоалагіа май а. Хіанз цунна советски нах накъа болх, КПСС XXIII-ча съезда решенеш мехка массе миІинге вахаре кхоачашъеш латтача хьалашка.

Вай республика къахьегамхоша шерра социалистически яхь йоаржаьяр КПСС XXIII-ча съезда сийна. Доккхийча къахьегама толамашца накъа баьхкар уж из хьаеллача денна. Цу яхье хьалхара моттиг лькхарашца яр Грозненски швейни производственни объединене коллектив. КПСС XXIII-ча съезда решенеша дегаш гІоздаьха йолча цу коллективо хІанз шерра социалистически яхь йоаржаьй Цхьоалагіча мая Шейнен СССР Лакхехьарча Советe хоржамаш деча деннеи сийленца накъа дахара. Объединене болхлонаша, инженераша, техникаша, гІулакхерча наха, шоай резерваши торонаши лархІа а лаьрхІа, дош деннад хьалхарча ах шера план ханал хьалха кхоачашъе. Республика промышленноста, транспорта, гІишлой беррига болхлой, юрта боахама къахьегамхой тІахьийхаб цар шоаш дІалодаьь гІулакх хьаллаца.

Швейни объединене коллективо лаьрхІад: 1966 шера хьалхарча ах шера пачхаьалкхен программа 25 июнен биъ бетта яр 26 апрелеи кхоачашъе, СССР Лакхехьарча Советe хоржамаш ду ди — 12 июнь тІакхоачаш торговле сете планал совгІа 125 эзар сома маьха тийга хІагІа маш дІаяла, планал совгІа къахьегама овсарле 0,5 процент лакхъе, продукцега дІалодар цхьа процент лохде, иштта кхы.

Доккха маІан долаш гІулакх да швейни объединене коллективо дІадоладаьр. Из лоархІаме да пятилетка толамца кхоачашъяра.

КПСС обкома бюрос ший соцамца къоабалдаьд швейникаша дІалоладаь маьхера гІулакх, хІаьта КПСС горкомаши райкомаши, юкхьанцара партийни организацеш, облсовпроф, ВЛКСМ обком декхарийла а яьй швейни объединене коллективо дІадоладаьр хьаллаца, ах шера план ханал хьалха кхоачашъяра, дунен халкъашта юкъерча къахьегамхой Шейна 1 Маяи СССР Лакхехьарча Советe хоржамаш деча деннеи сийленца накъа дахара шерра социалистически яхь йоаржае.

ХІанале республика дуккхача предприятеша, колхозаша, совхозаша хьаллаьцад швейникаша дІадолалаь сийлен гІулакх. Мая сийна къахьегама вахте эйттаб Ачхой-Мартана района «Орджоникидзевский» яхача совхоза сомаши баьца даарашн леладераш. Агротехнико яххача тайпара гІулакх ду цар хІанз сомаштен баьца даараштеи укх шера лакхара хьувкъам чуэцаргболаш.

Доккхий декхараш тІаийцад Мая сийна Грозненски локомотивни депо коллективо. Съезда решенеша дегаш ураоттадаьча депо машиннаькъахоша денна тІехкхоачашъю нормаш, гучайоах чура торонаш, кхом бу рузкъан.

Мая сийна шерра яхь а йоаржаь лоацамча хана беррига кхашкара балхаш толамца чакхдахара беррига низ тІабахийта къахьегаш ба Сунженски района Ленина цІерахчеи «Победа» яхачеи колхозий къахьегамхой а.

Цу тайпара часалаш кхы дуккха а доаладе йиш я. ХІанз хьалхашка латта керттера декхар — Грозненски швейни производственни объединене коллективо йоаржаьча яхьа хІара коллектив юкъеозар. Министерствай, управленей, объединеней, предприятей кулгалхой, юкхьанцара партийни а профсоюзни а организацеш декхарийла я къахьегамхоша тІаийца декхараш кхоачашдулургІола хьалаш хилийта, хІаьта яхьа итогаш шерра наха дІайовзийтилга Іалашде. ЛоархІаме да хІара къахьегамхочоа цу яхье ше лаца деза дакъа, моттиг дІайовзийтилга.

Советски наьха дегашка екаш я 1966 шерарча 1 Мая долча КПСС ЦК ТІахьехамий оазаш. ХІара коллектива декхар да хьамсарча парте ТІахьехамашта практически гІулакхашца жоп дала.

Промышленноста, гІишлошъеча, транспорта болхлой! Чакхьяха комплексни механизации автоматизации, тІагІертте производствана юкъеихахьа Іилманнеи техниканеи карагІдаьннараш а хьалха латта опыт а! ШерагІа пайда эца къахьегам Іилманца вІаштІехьбаннхара методех!

Цу тІахьехамашта жоп а луш, шерагІа яхь йоаржае еза республика промышленноста, гІишлошъеча, транспорта болхлоша. Пятилетка хьалхарча шера хилийта йиш яц тІехьаюса цхьаккха предприяти. Цудухьа чІоагІагІа къовсам лоаттабе беза кердадар балха юкъедахьара, къахьегама овсарле лакхъяра, арахецача продукце дикал тоаяра.

Парте иштта тІахьех юрта боахама къахьегамхой а:

Юрта боахама къахьегамхой! БІаьстан юхье хІамаш хьокхаме дІаер духьа шерагІа йоаржае яхь!

Пятилетка хьалхарча шера лакха хьувкъам чубара чуийнна кхашкара балхаш деш ба Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхой. Бакъда, кхы а дикагІа, кхы а сихагІа де деза уж балхаш. Къаьстта теркам тІабахийта беза лаьттанцарча балхий культура лакхъяра, хІара гектара тІара дукхагІа хьувкъам чуэцара. Доккхий декхараш хьалхашка латт республика хьайбаш леладераштa а. Махулла лакхъе еза хьайбай продуктивность, толамца кхоачашъе еза пачхаьалкхенга дулх, шура, фуаш, иштта кхыйола продукци йохкара план.

Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхой! ШерагІа йоаржае Мая хьалхара яхь. Ханал хьалха кхоачашъе ах шера план!

МАЯ СИЙНА

СИЙЛЕН ГІУЛАКХАШ

Наькъий-мостовой гІишлой управлене коллективо шерра социалистически яхь йоаржаьй Мая цІейна сийленца накъа бахара. Дог гІоздоахаш да хІанзлехьа даьха толамаш: 21-ча апреле денз май бетта чотах къахьегаш ба уж.

Укх бетта йисача хана планал совгІа кхы а 40 эзар сома маьха дола балхаш де декхар тІаийцад хьинар айдаь къахьегача коллективо.

Цул совгІа уж кийчлуш ба СССР Лакхехьарча Советe дергІолча хоржамашта сийленца накъа бахара а.

М. ЗАХАРОВ.

Август бетта чотах

КАРАБУЛАК. (ТЕЛЕФОНАЦА). ЦхьоалагІча майна сийленца накъа бахара Грозненски швейно-трикотажни объединене хІамаш тегарий инициатива раьза хинна хьаллаьцай Карабулакски бурув деттача контора буруй деттараша. Цудухьа ди тІехьа лакхагІа хул доаха къахьегама толамаш. Яхье хьалха латтачарех я бурув деттарий мастер Широкоступ Владимир керте латта бригада. 19-ча апреле бурув тохара ворхІ бетта план кхоачашъяьй бригадерча бурув деттараша. Цу конторе эггара хьалха юрски мехкдаьтта тІоанашка кхачара № 66 йолча буровойна бурув тоха йолаеннай из бригада. Ер бутт боблехьа август бетта чотах кхы а итташ метраш бурув тоха лерхІ цо.

Цул дукха тІехьа ца юсаш хьинаре къахьегаш я цу бригадаца яхье яьнна бурув деттарий мастераш Мецук Виктори Старшинин Анатолийи керте латта бригадаш. ХІанзлехьа ах шера план кхоачашъяьй шинна а бригада коллективо. Биъ бетта план хІанзлехьа кхоачашъяьй Тонкогубов Дмитрий, Печенов Алексей керте латтача бригадаша. Дезача цІейна кхы а дикагІа къахьегама совгІат кийчдара хьинар кхы а айдаь къахьегаш ба бурув деттараш.

ДОГ ТИЙША БА

Май сийна къахьегама вахте эттача тха заводерча установкай, сменай коллективаша доаха толамаш денгара денга лакхагІа хул. Социалистически яхье хьалхара моттиг лелаеш я ни. Гилядовеи, Летковскаяси, Варнавскеи кулгалдеча установкай коллективаш. ТкъестлагІча апреле кхоачашйир цар биъ бетта задани. Царна дукха тІехьа ца юсаш хьинаре къахьегаш я нов. Бахин керте латтача установка коллектив а.

В. ГОРБАЧЕВА,
нефтемаслозавода инженер-экономист.

Дуккхача къамех бола нах ба Наьсарен «Электроинструмент» заводе къахьегаш. Царна юкъерча доттагІало кхы а лакхду болхлой толамаш. ХІанз берригаш Май сийна къахьегама вахте а этта хьинар айдаь къахьегаш ба уж. Укх сурта тІа шоана бІаргагу завода дикагІа бола слесараш-ремонтникаш: (аьрдехьара аьттехьа) эрсе Долгов Александр, гІалгІа Могушков Махьмад, латыш Риекстыньш Геннадий, украинец Евпак Василий.

Т. Муталиева сурт.

ХЬОКХАМЕ КЪАХЬЕГ

Дика лел бІаьстан кхашкара балхаш Сунженски района «Победа» яхача колхозе. Агротехнико яххача тайпара ханнахьа а дика а кийчдаьд лаьтташ, горох, кен. вІашагІьяь горохи кени дІабийнаб, иштта дикача ханашка хІайийнай коартолаш а.

Дика вІаштІехьбаькха бу беррига болх. Балхара чубаьхкача дика салоІилга а да механизатораштa. Дика, йоккха столови я, керда газеташ, журналаш, телевизор я, цІена ши общежити я.

Дика къахьегарца белгалбаьнаб механизатораш А. Выродов, Н. Требунцов, А. Басьянов, слесарь Соляников, кхыбараш а.

ХІанз гидуаргаш дІалувш боахк механизатораш. Деррига 920 гектара тІа дуврга цар уж.

Д. ЕВЛОЕВ.

ІИЛМАИ ТЕХНИКАИ ДАЬКЪЕ ЭГГАРА ЛОАРХІАМЕ ГІАРА БАЛХАШ ДАРАХ ЛЕНИНСКИ ПРЕМЕШ ХЬОЖАЯРА ХЬАКЪЕХЬА

I.

Іилма даькъе эггара лоархІамегІара балхаш дарах 1966 шерара Ленински премеш хьожайойла:

1. **Абрикосов** Алексей Алексеевича, СССР Іилмай Академе члена-корреспондента, СССР Іилмай Академе теоретически физика института отдела заведующена, **Горьков** Лев Петровича, физико-математически Іилмай доктора, цу института сектора заведующена, **Гинзбург** Виталий Лазаревича, СССР Іилмай Академе члена-корреспондента, СССР Іилмай Академе П. Н. Лебедева цІерахча физически института сектора заведующена — чІоагІача магнитни полешка тІехпроводяши сплавийн тІехпроводникий свойствайн теори оттаярах.

2. **Давыдов** Александр Сергеевича, Украински ССР Іилмай Академе академика, **Прихотько** Антонина Федоровнайна, Украински ССР Іилмай Академе академика, Украински ССР Іилмай Академе физика института отдела заведующена, **Броуда** Владимир Львовича, физико-математически Іилмай доктора, **Лубченко** Андрей Федотовича, физико-математически Іилмай доктора, вокхагІа волча Іилман болхлочоа, **Бродин** Михаил Семеновича, физико-математически Іилмай доктора, лабораторе заведующена, цу института болхлочоа, **Рашба** Эммануил Иосифовича, физико-математически Іилмай доктора, Украински ССР Іилмай Академе полупроводникий института отдела заведующена, **Гросс** Евгений Федоровича, СССР Іилмай Академе члена-корреспондента, СССР Іилмай Академе А. Ф. Иоффе цІерахча физико-технически института лабораторе заведующена, **Захарчень** Борис Петровича, **Каплянский** Александр Александровича, физико-математически Іилмай кандидаташта, цу института вокхагІа болча Іилман болхлошта — кристаллашта юкъерча экситонашта теоретически экспериментальни тохкамаш дарах.

3. **Ефимов** Николай Владимировича, физико-математически Іилмай доктора, М. В. Ломоносова цІерахча Московски пачхаьалкхен университета профессора — отрицательни кравизнай тІехенаш тІа башхалонаш хьахилара даькъе тохкамаш дарах.

4. **Журавлев** Юрий Ивановича, физико-математически Іилмай кандидата, СССР Іилмай Академе СибарегІарча отделене математика института отдела заведующена, **Лупанов** Олег Борисовича, физико-математически Іилмай доктора, СССР Іилмай Академе математически института вокхагІа волча Іилман болхлочоа, **Яблонский** Сергей Всеволодовича, физико-математически Іилмай доктора, цу института отдела заведующена — управляющи системай математически теорех долча балхий циклах.

5. **Иванов** Валентин Константиновича, физико-математически Іилмай доктора, А. М. Горьке цІерахча Уральски пачхаьалкхен университета профессора, **Тихонов** Андрей Николаевича, СССР Іилмай Академе члена-корреспондента, СССР Іилмай Академе математически института директора заместитела — корректни доацача декхарех даьча балхий циклах.

6. **Несмеянов** Александр Николаевича, академика, СССР Іилмай Академе элементоорганически соединеней института доктора — элементоорганически соединеней даькъе даьча тохкамий циклах.

7. **Дубинин** Николай Петровича, СССР Іилмай Академе члена-корреспондента, СССР Іилмай Академе биофизика института лабораторе заведующена — тІехьенгара тІехьенга ювла хромосомни теории мутацей теории дегІайоалаеш даьча балхий циклах.

8. **Рейнберг** Самуил Ароновича, медицински Іилмай доктора — 1964 шера кепа теха (2 томах) арабаькхача «ТІехкийн маьженийн лазарий рентгенодиагностика» яхача Іилман балхах.

II.

Техника даькъе эггара лоархІамегІара балхаш дарах 1966 шера Ленински премеш хьожайойла:

1. **Васильчиков** Михаил Васильевича, технически Іилмай кандидата, Ерригсоюзни металлургически машиностроене Іилма-тохкама института сектора начальника, **Муконин** Василий Федотовича, бюро начальника, **Барбарич** Михаил Васильевича, технически Іилмай кандидата, лабораторе начальник хинначоа, цу института болхлошта, **Басов** Михаил Ивановича, технически Іилмай кандидата, отдела начальника, **Киричинский** Игорь Ивановича, керттерча конструктора, **Шляпин** Николай Алексеевича, проекта керттерча инженера, **Яниманский** Василий Владимировича, технически Іилмай кандидата, лабораторе начальника, автомобильни промышленноста технологе Іилма-тохкама института Іилман болхлошта, **Киселев** Иван Ивановича, Горьковски автомобильни завода директора, **Шляров** Исаак Нохимовича, И. А. Лихачева цІерахча Московски автомобильни завода керттерча конструктора заместитела, **Бедин** Николай Александровича, Челябински тракторни завода отдела начальника, **Хазин** Соломон Моисеевича, цу завода участка начальника, **Смирнов** Иван Павловича, Харьковски тракторни завода вокхагІа волча мастера, **Воробьев** Сергей Васильевича, профессора Н. Е. Жуковске цІерахча военно-воздушни инженерни академе хиннача вокхагІа волча инженера — крупномодульни -кхалингаш йола чархаш кийчъяра оборудоване керда процесси комплекси хьаярах.

2. **Ковалев** Николай Александровича, автомобильни промышленноста технологе Іилма-тохкама института директора заместитела, балха кулгалхочоа, **Бутузов** Александр Васильевича, керттерча конструктора, **Вербицкий** Виктор Дмитриевича, отдела начальника, **Ефимов** Михаил Николаевича, группа кулгалхочоа, **Матвеев** Николай Александровича, керттерча металлурга заместитела, **Пепелин** Борис Алексеевича, лабораторе начальника, **Сокол** Иосиф Борисовича проекта керттерча инженера, цу института болхлошта, **Зильберберг** Вениамин Иосифовича, Горьковски автомобильни завода керттерча инженера заместитела, **Раскин** Константин Леонидовича, цу завода группа кулгалхочоа — доалаеш йолча моделех литье яра методаца типови автоматически машиний оатхалаш елга вІаштІехьдаккхарахи юкъедоалаларахи.

3. **Лебедев** Владимир Константиновича, Украински ССР Іилмай Академе члена-корреспондента, отдела заведующена, **Сахарнов** Василий Алексеевича, отдела начальника, **Кучук-Яценко** Сергей Ивановича, технически Іилмай кандидата, лабораторе кулгалхочоа, **Солодовников** Сергей Александровича, группа кулгалхочоа, Украински ССР Іилмай Академе Е. О. Патона цІерахча электросварка института болхлошта, **Коробанов** Леонид Афанасьевича, инженера — эрий ара машиннаькъашта ремонт ечеи уж доккхачеи хана чонашта сварка яра йола технологии оборудовании кийчъярах.

4. **Бузин** Дмитрий Петровича, Уральски турбомоторни завода керттерча конструктора, **Бененсон** Евсей Исааковича, технически Іилмай кандидата, группа кулгалхочоа, **Богодарев** Григорий Ивановича, токара-карусельщика, **Лобанов** Игорь Ивановича, керттерча технолога заместитела, **Михайлов** Сергей Васильевича, слесара-сборщика, **Неуймин** Михаил Ивановича, директора, **Рабинович** Арон Вульфовича, технически Іилмай кандидата, **Тхор** Павел Ефимовича, **Язов** Павел Александровича, бюро начальникашта — цу завода болхлошта, **Соколов** Ефим Яковлевича, технически Іилмай доктора, Ф. Э. Дзержинске цІерахча Ерригсоюзни теплотехнически института лабораторе Іилман кулгалхочоа, **Печенкин** Юрий Васильевича, Мосэнерго ТЭЦ-20 керттерча инженера — конструкци кийчъярах, дуккха ара а хецаш, 565 градус Цельсе, Іанара

(Йистедоалар 4-ча оагІо тІа).

КОСМИЧЕСКИ АРЕ КАРАЕРЗАЯРА ДАЬКЪЕ ЭГГАРА ЛОАРХІАМЕГІАРА БАЛХАШ ДАРАХ ЛЕНИНСКИ ПРЕМЕШ ХЬОЖАЯРА ХЬАКЪЕХЬА

Іилман техникай даькъе Ленински премеш телача Комитето космически аре караерзаеча лоархІамера хІамаш карагІлаларах 1966 шерара Ленински премеш хьожаьй:

— дункка моттигаш йола лехкаш дола «Восход-1», «Восход-2» яха кемаш-спутникаш хьадагалоацачеи хьадечеи, уж сигалдохийтача а дунен тІа эггара хьалха саг космосе аравалга вІаштІехьдоаккхача а дакъа лоацаш хиннача Іилмахой, конструкторий, производственникий коллектива;

— «Луна-9», «Луна-10» яха автоматически станцеш хьадагалоацачеи кийчъечеи, уж сигалйохийтача а «Луна-9» яха станци Бетта тІехен тІа кІаьдда Іохоаеча а, Бетта панорама суртaш Лаьттан тІа Іочулучеи дунен тІа эггара хьалхара Бетта искусственни спутник Бетта юхерча орбита тІа йоаккхачеи дакъа лоацаш хиннача Іилмахой, конструкторий, производственникий коллектива.

СИХДЕ КХАШКАРА БАЛХАШ

Пятилетка хьалхарча шера хІара гектара тІара лакхара хьувкъам ихебара деррига низаш тІадахийта болх беш ба республика кхашкара къахьегамхой.

Хургболча хьувкъама хІанзза лард йоллаш ба уж.

ХІанз хІара ялат ихедечоа, боахама специалиста, кулгалхочоа керттердар — дика вІаштІехьдаьккха бІаьстан культураш дІаер, лаьтта леладара культура лакхъяр, дукхагІа эффективность йолаш удобренеехи хий дехкача лаьттаехи пайда эцар.

Юкхьанцарча итогаша цхьаболча лаьтта леладерий дог гІоздоах.

ТкъоалагІа апрель хьатІакхоачаш республика кхашка 106 эзар гектар бІаьсти юв культураш дІайийнай, из хул планах 60 процент. ДІадахача шера цу хана дІайийначул шозза дукхагІа я из. Грозненски, МалгІабика, Шелковской, Гудермесски района боахамаша бІаьсти юв культураш дІаера план 64 процентагара 73 процентага кхаччалца кхоачашъяьй, хІаьта Наурски района боахамаша планал совгІа дІаюв хІанз.

Гидуаргаш дІаюв дикагІа йола ха дІаяхай, хІаьта Гудермесски, Ножай-Юрта, Сунженски, Наьсарен, Шаьла районаша из культура дІаера план кхоачашъяьяц.

Сихъяь дІаювш я хьажкІа, хІанзле 14 эзар гектар дІайийнай из культура республика боахамаша. ХьажкІа дІае лаьрхІача лаьтта 40 процент совгІа дІайийнай Гудермесскии Наурскии районашка. ДІадахача шера цу хана йийначул дукха совгІа дІайийнай коартол, баьца дааргаш, кхыйола культураш.

Планах 1150 гектар коартол дІаеэзаш я Наьсарен района совхозаш, хІаьта дІайийнар 70 процент мара яц.

Хьувкъам кхебара лоаттабеча къовсама бехктокхамера ха я бІаьсти.

БІаьсти тІехьагІа юв культураш дІаерца цхьана, хьувкъам кхебара лоаттабеча къовсама шоллагІа этап — дІайийнача хІамашта обработка юха — хьатІакхоач кхашкарча къахьегамхошта.

ХІара звено, бригаде, колхозе, совхозе бІаьстан кхашкара балхаш ханнахьеи дикеи чакхдахара, пятилетка хьалхарча шера декхараш кхоачашдара йола Майна хьалхара социалистически яхь шерра ярж хІанз механизатораштеи ялат кхедераштеи юкъе.

1966 шера 20-гІа апрель хьатІакхоачаш республика колхозашкеи совхозашкеи бІаьсти юв культураш дІаерах йола.

СВОДКА

(план процентаща).

	Еррига бІаьсти юв культураш	Гидуаргаш	Шекара свекла	Еррига хьажкІа
Ачхой-Мартана	48	140	94	5
Ведана	40	—	—	29
Грозненски	73	107	122	37
Гудермесски	66	94	102	41
МалгІабика	64	106	102	10
Надтеречни	67	167	—	20
Наьсарен	22	40	3	—
Наурски	113	109	—	44
Ножай-Юрта	20	45	58	11
Советски	25	83	—	—
Сунженски	62	78	—	7
Урус-Мартана	53	101	98	6
Шаьла	57	90	98	6
Шелковской	69	150	—	13
Еррига юртбоахама министерства колхозашкеи совхозашкеи	61	89	87	17
Грозвино объединене совхозашка	58	112	—	39
Консервни промышленноста объединене совхозашка	66	—	—	85
Доахан кхоабача треста боахамашка	35	—	—	—
Республикански юртбоахама опытни станце	58	—	100	—
Еррига республике	60	90	87	18

ПЯТИЛЕТКА ХЬАЛХАРА ГІА

Промышленноста болхлоша, Советски Союза Коммунистически парте XXIII-ча съезда баха боагІача тайпара накъа бахар духьа шерра социалистически яхь а йоаржаь, ханал хьалха, съезд хьаелла ди хьатІакхоачаш, кхоачашйир кердача пятилетка хьалхарча шера 1-ча квартала план производства берригача боарамаи промышленни продукце лоархІамегІара тайпаш арахецараи, йоах СССР Централъни статистически управлене хоама тІа. Промышленни продукци соахка 1-ча кварталерчул 7.9 процент дукхагІа яьккхай 1966 шера 1-ча квартале.

Хьун, целлюлозно-каьхата, хьу чакхйоахача промышленноста министерствагара дІаиккхача, хьаеча ерригача продукце боарама йола 1966 шера 1-ча квартала план тІехкхоачашъяьй ерригача СССР ерригсоюзнии союзно-республикански промышленни министерствашa.

1966 шера хьалхарча квартала план тІехкхоачашъяьй ерригача союзни республикаша еррига продукци хьаяра боарамгеи дукхагІа дола промышленни продукце лоархІамегІара тайпаш арахецаргеи диллача.

Соахка цу ханналца яьккхачунца нийсийча, йоах СССР ЦСУ хоама тІа, дукхагІа яьккхай:

МЕХКА ПРОМЫШЛЕННОСТО ХАНАЛ ХЬАЛХА КХОАЧАШЪЯЬЙ 1966 ШЕРА ХЬАЛ ХАРЧА КВАРТАЛА ПЛАН

электроэнерги — 10,6 миллиард киловатт-сахьат, мехкдаьтта — 5,4 миллион тонн, газ — 4,7 миллиард кубически метр, кІор — 3 миллион тонн, чон — 982 эзар тонн, болат — 1,3 миллион тонн, кийча прокат — 943 эзар тонн, аьшка руда — ши миллион тонн, болата турбаш — 33,5 миллион метр, минеральни удобренеш — 1,4 миллион тонн, серни кислота — 155 эзар тонн, автомобильни покрышкаш — 407 эзар, юртбоахама машинаш — 17 миллион сома маьха, химически оборудовани — 7,4 миллион сома маьха, цемент — 2,3 миллион тонн, вІашагІйоалла аьшкабетон — 1,5 миллион кубически метр совгІа.

ДукхагІа хьадаьд халкъо леладу товараш: кІадаш, зипаш, гаташ — 59 миллион квадратни метр, чухнахьа а тІехнахьа а ювхаю трикотаж — 24 миллион барзкъа, тийга яь хІамаш — 150 миллион совгІча сома маьха, телата кога гІирс — 8 миллион пара, радиоприемникаши радиолаши — 72 эзар, телевизораш — 258 эзар, барзкъаш дутта машинаш — 140 эзар, холодильникаш — 151 эзар, мебель — 48 миллион сома маьха, дулх — 414 эзар тонн, генарий даьтта — 39 эзар тонн.

СССР ЦСУ хоама тІа белгалдоакх, дукхагІа арахийцадале а, синтетически кІувнаши пластически массаши, тракторашта тІехьара нохараш, гІирсаш доттарга йоца кирпишк, мотовелосипедаш хьаяра квартальни план кІезиг-дукха кхоачаш па еш йиса хилар.

Къахьегама овсарле лакхъяра план тІехкхоачашъяьй промышленносто. ДІадахача шера цу ханаца нийсйича къахьегама овсарле 4,6 процент дукхагІа лакхъеннай ерригача промышленносте. Промышленностера пайда 1965 шера 1-ча кварталаца нийсбича дукха совгІа-эшашагІа боацаш 7 процент совбаьннаб.

КПСС ЦК сентябрьски (1965 ш.) Пленума решенешка хьежжа производства планированеи экономически стимулированеи керда система юкъекхахьа йолаелар промышленни предприятешка. 1966 шера хьалхарча квартале кердача система тІа яьккхай 300 эзар совгІа болхло болх беш йола массехь йоккха промышленни предприяти.

(ТАСС).

КПСС XXIII-ча СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕРГЬЯ!

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНИ АКТИВА СОБРАНЕРА

Укх деношка хиннача областной партийни актива собрание «КПСС XXIII-ча съезда итогийи областной партийни организаце декхарийи хьакъехьа» доклад йир КПСС обкома хьалхарча секретара нов. **С. С. Апряткина.**

Докладчика белгалбаьккхар вай партей мехкей вахарера. Дунен халкъашта юкъерча коммунистически болламера съезда боккха лоархІам. XXIII-ча партийни съездо партенен халкъаи хьалхашка Іалаьмате йоккхий перспективаш хьайийлай коммунистически общество хьалъяра новкъа дІахо дІахьалхашкахьа ахара. Материально-технически база хьаяр, мехка экономический оборонин низ кхы а дукхагІа чІоагІбар духьа лоаттабеча къовсаме лоархІаме этап хургья кердача пхе шера планах.

Цул тІехьагІа доклада тІа хьахьокх укх тІеххьарча шерашка Нохч-ГІалгІайчен халкъа боахам дегІаахара итогаш. Промышленни производства берригa боарам ворхІ шера шоаза дукхагІа лакхбеннаб вайцига, хІаьта продукце къаьст-къаьстача тайпашта кхы а дукхагІа лакхбеннаб из.

Съезда сийна лаьца хиннача яхьо къахьегамей политически хьинар чІоагІа айдаро, партийни, профсоюзни, комсомольски организацей организаторски кхетамей болх чІоагІбаро республика промышленноста, транспорта, гІишлоний болхлошка йиш хилийтар КПСС XXIII-гІа съезд хьаеллар кердача башха-дикача толамашца, съезда сийна тІайийца хиина социалистически декхараш толаме кхоачашдарца белгалдаккха. Укх шера хьалхарча квартала план 104,9 процент кхоачашьяь республика промышленносто. Соахка цу ханналца яьккхачунца нийсиа 15 процент хІана яьккхаяц аьнна дукхагІа яьккхай продукци. Квартала планал совгІа 8,3 миллион сома маьха яьккхай тайп-тайпара промышленни продукци, цу даьхье 34 эзар тонн мехкдаьтта, итташ эзараш толнаш мехкдаьтта сийрда продукташ, дукхха машинаши оборудовании, электроэнерги, химически продукци, промышленни производства кхыйола хІамаш.

Партийни съезда дика совгІат делар Баргунерча дукъагІа дуккха мехкдаьтта доалла моттиг хьайийлача «Грознефтеразведка» яхача треста бурув деттараша. Мастерий А. В. Брушневскей Б. П. Сухопаровей бригало 31 марта бурув теха яьккхача № 34 йолча скважина чура низ болаш хьадоладелар мелови мехкдаьтта. Мехкдаьтта доаллача цу кердача моттиго дика перспективаш хьаелл Нохч-ГІалгІайчен мехкдаьтта промышленность дІахо дегІайоалаяра. КІедж техай Старопромысловски майдан тІарча № 643 йолча скважина чура. Цу районе из шоллагІа я мелови мехкдаьтта денна скважина.

Съезда сийна лаьца хиннача яхье доккхий толамаш даьхад иштта Грозненски крекинг-завода, «Малгобекнефта» мехкдаьтта промыслови управлене, «Красный молот» яхача завода, швейни объединене коллективаша, дукхача кхычар.

Цхьабакъда, йоах докладчика, бакъде дезаш да, съезде дийца промышленноста, транспорта, гІишлоний балхацара кхоачамбоацараш вай республике а долаш хилар.

Эггара хьалха, вай хІанз а вІаштІехьдаьккхадац цхьаккха а юкъера ца йоалийташерригача предприятеша ритмично, тешаме болх белга, заим массе а хьоккама планови заданеш кхоачашъелга. Укх шера хьалхарча квартале республика промышленносто цхьана лаьрхІача план тІеххоачашъьяьле а, 8 предприяти программах лоархІаьяц. ЛерттІа болх бац къахьегама овсарле лакхъяра, продукци яккхарга лІабода мах лохбара, керттерча производственни фондех пайда эцара.

ХІанз, КПСС XXIII-ча съездо пхе шера планах йола Директиваш чІоагІъяь йолаш, 4—5 бетта пятилеткаш оттаяь яргья доакъоштен предприятештеи.

Докладчика белгалдоакх уж планаш йоккхий хургхилар. Цар дІадех хІара болхлочо ший низаш чІоагІа оарцагІдоахилга, хІаьта долаш долча кхоачамехи торонехи шерра пайда ца ийцача уж кхоачашъе атта а хургдац. Керда план, цо лерхІараши цун декхараши шаьра довзаш хила деза хІара къахьегамхочоа. Кердача пятилетка заданей сийлахьйоккхал, уж кхоачашъергйолаш дола хаьдла наькъаши средстваши цхьаккха а юкъе ца вуташ хІара советски сагага дІакхоачае езаш я партийни организацеш.

Масала, республике мехкдаьтта дІахо дукхагІа даккхара — мехкдаьтта доалла керда моттигаш гучайоахаш деча геолого-тохкама балхий темпаш чІоагІъе еза, сихагІа алсамъяха еза мехкдаьтта промышленни запасаш.

Кердача пятилетке «Грознефтехимзаводы» яхача объединене предприятей коллективашта хьалхашка къаьстта боккхача лоархІаме да арахецача мехкдаьтта-химически продуктай, эггара хьалхарча аргІанна автомобильни бензинийи дизельни доагорийи дикал лакхъяра дешаш.

Кхы царел мелагІа доацаш хьалхашка латт продукции изделеши дикагІа, тешамегІа, дукхагІа яхаш хилийтарах дола дешаш промышленноста дерригача кхыча доакъошта а.

Укх пятилетках промышленносто тІа-тІа дукхагІа хьале деза шоай дикалга диллача хІанзарча дунен производства боарама нийсса хиина ца Іеш, цу боарамал тІех а хургдолаш дола продукце тайпаш.

ЛоархІамегІара декхар да йисте ца йоалаш юсача производстваи гІишлонийи удельни дозал кІезигдар, дІаоттаянза юса оборудовании, дІадехканза дукха дуса товараш кІезигагІа хилийтар, гІирсаш хьалдаь дахарен керда мощносташ кардерзаяр ханаш лоацъяр, капитальни гІирсаш дарегІа хьалдар.

Боахама кулгалхой, партийни, советски, профсоюзни организацей лоархІамегІара декхар да дика кийчо а яь, производства планированеи стимулированеи кердача хьалашка довлар.

КПСС XXIII-ча съезда решенеш толаме кхоачашъяр духьа яхь йоаржаеча хана, хьалхагІа тІайийца хиннача декхарашка юха а хьажа а хьежа, долаш долча кхоачамашкеи торонашкеи хьежжа уж оттаде а деза.

Доклада тІа йоккха моттиг хетайир юрта боахама дешашта. Лаьттайцара йоалеи хьайбашкара йоахен продукташ дукхагІа яхара темпаш дІададахача пхе шерарчул лохьлийтаро юрта боахама даькъе ворхІ шера плана заданеш кхоачаш ца еш йисарга кхоачийт. КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленумо саготта чакхдаханза дарглоацаш дола гІулакхаш отталир мехка юртбоахама производство шерарча экономически ларда тІа айяра.

Вай республика колхозашеи совхозашеи а иштта цхьадола дика толамаш даьхар 1965 шера лаьтта леладечеи хьайбаш леладечеи, Іалашдир ялат, гидуаргаш, шекара свекла, кхыйола продукташ дукхагІа йоахилга. Цхьабакъда, карагІдаьнараш КПСС ЦК мартовски Пленумо хьалхашка отталаьча декхарашка а вай колхозийи совхозийи йолаш йолча торонашка а хьежжа дац аьттехьа а. Къаьстта а тІехьагус вай ялат даккхара гІулакха. Кхы тІа а сагота гІулакххаш чакхдаханза даргдац плана совгІа дукха а дукхагІа ялат декхар а хІара боахаме фуан кхыча гІулакхаштеи хиланза яргІоаца фондаш вІашагІтохар а духьа укх шера а дІахорча шерашка а ялат дукхагІа даккхара. Цу хана теркалде деза 1966—1970 шерашка хІара шера юкъера лаьрхІача доаккха ялат дІадахача пхе шерарчул 30 процент дукхагІа хила дезаш хилар. Лаьттан хІара гектара тІара хьувкъам мамогга лакхбе беза, бакъахьара севообороташ а ялата культурай дикагІа тоала совгаш а юкъелоалае деза, пайда дикагІа эца беза минеральни органически удобренеехи хиш декхача лаьттаехи.

Хьайбай боахама даькъера декхараш сенах латт аьлча, уж латт. дІахо дулх, шура, фуаш, тха дукхагІа доахилга Іалашдарах, керттерча даькъе хьайбай продуктивность лакхъяра а хІаьта иштта доакъарий база мамогга чІоагІъяра ларда тІа доахани коа тІара оалхазараши дебалара а наькъаца.

ДІалахача пхе шерарчул шозза дукхагІа ахча дІалохийтаргда 1966—1970 шерашка Нохч-ГІалгІайчен юрта боахамга. Укх пхе шера колхозаштеи совхозаштеи лургья 33 эзар трактор, грузовой автомашинаш 1565 е дІалахача шерачул 2-зза дукхагІа, удобренеш 421 эзар тонн е 3-зза дукхагІа. Хьайбаш леладеча фермашта механизаци яра дуккха а дукхагІа тергья юртбоахама машинаш. оборудовани, хІаьта иштта юрта боахамо пайда эцаргбола электроэнерги а.

Юртбоахама производство айяра чакхдаха доккхий гІулакхаш кийчлаьл парте. Цхьабакъда, харцахьа хургдар, нагахьа санна хІанз, из дегІабоалабара Іалаьмате дукха материальнии технически ресурсаш хьахийпача хана, долла хІама ши-шегІа леларгда аьнна хийтача. Партийни, советски, юртбоахама органий юрта боахама берригача болхлой декхар сенах латт аьлча из латт, капитальни вложеней хІара сомах кхетамца, кхоме, цо хьалур алсамдоаккхаш пайда эцарах. Экономически болх лакхагІча боарам тІа боаккхаш айбе беза, юртбоахама кацрай экономически знанеш лакхъелга Іалашде деза, производства ерригача звеньяшка юкъеяхьа еза боахама расчет.

Юрта боахама даькъе отталаь декхараш доккхий а чоалхане а ца. уж кхоачашдара низаши знанеши чІоагІа оарцагІдаха дезаргда. цхьабакъда, хІаьта а уж кхоачашдулургдолаш да. Уж кхоачашделгах шенхаштта экзамен хургья юрта боахама берригача болхлошта, колхоза, совхоза, района хІара кулгалхочоа.

Парте XXIII-ча съездо, йоах докладчика, чІоагІа уйла тІаяхийтар советски халкъа вахара материальни боарам лакхбара, Іилмеи культуреи дегІайоалаяра. Цу гІулакха дукха хІама даьд, хІанз деш а да вай республике.

Алхха 1964—1965 шерашка 17 процент лакхъелар болхлойи гІулакхерча наьхеи алапе фонд, хІаьта колхозхой ахчач доходаш — 15 процент. 1964 шера алапеш лакхдарах 9 миллион сом совгІа алапеш тІакхийттад бахача наха деча гІулакхашца бувзабечна болча болхлошта цхьан шера лоархІаш. 1965 шера потреблене общественни фондашкара республика къахьегамхошка кхьачар 48 млн. сом гаргга пенсеш, пособеш, цкъара ду новкъостал. Укх тІеххьарча шин шера паччахьалкхен гІирсаш дара наькъаца хьалъяьй 200 эзар квадратни метр чуйе моттиг, 13 эзар моттиг йолаш школаш, 1,3 эзар моттиг йолаш берий бешамаши яслеши. ДукхагІа хиинай тикаши общественни кхачан предприятеши, тоалуш латт бахача наха ду торгови гІулакхаш.

Цунца цхьана, нов. Л. И. Брежнева доклада тІа белгалдаьккхача тайпара, къахьегамхошта материальнии культурнии гІулакх дара дешашка хІанза а белгалара халонаши кхоачамбоацараши да. Цунца дувзаденна хаьдла гІулакхаш чакхдаха оттадаьл къахьегамхой вахара материальни боарам дІахо лакхбара.

Цул тІехьагІа КПСС XXIII-ча съезда балхаца йоккха моттиг дІалаьца долча, парте чурча вахара дешашка воал докладчик.

Съездо белгалдаьккхар парте ларда хинна латтача ерригача партийни организацей деҷал лакхлар къаьстта боккхача лоархІаме хилар. Укх тІеххьарча хана дукха хІама даьл из ларда чІоагІъяра. Юххьанцарча парторганизацеша лаьца никъ производстверча, учрежденерча гІулакхашта хьалхара хІара коммуниста бехктокхам лакхбара тІаберзабаь ба.

Парте обкомо, горкомаша, райкомаша тоале деза юххьанцарча парторганизацешта деш дола кулгал. ХІанз теоки юкъмоттиге хила беза КПСС XXIII-ча съезда решенеш толаме кхоачашъяр духьа лоаттабу къовсам. Шоай хила хьакъ долаш йолча организаторски кхетамей балха методашца леладе деза шоай гІулакхаш юххьанцарча партийни организацеша, советски боахамеи органашта хьалхара доал де а царна лоадамбоаца кулгалде а ца гІерташ. ХІанз дукха а дукхагІа дІалех кадраш харжара, балха тІа лакхъяра, хьалкхеяра даькъе.

Докладчика хьадовзийтар КПСС Устава юкъе съездо даь хувцамаш а тІатехараш а. Цул тІехьагІа дийцар цо идеологически кхетамей балха дешаш.

Долла хІама де дезаш я партийни организацеш кердача пятилетка заданешта юкъе ший къахьегама программа а йолга хІара советски сага дІахайтара, из кхоачашъеча цо шийгара доагІаш дола дакъа лацара. Советски нах къахьегам дукха безарг болаш хьалкхебара нийсса идеологически балха юкъе кхы цул кІезигагІча лоархІаме йоаца моттиг лаца езаш да хІаман хьурмат дергдолаш уж хьалкхебар, общественни доалахье меттахьа лоаттаярен ебаярен хІаране йоакхо яр.

Идеологически балха юкъе доккха дакъа кхоачалу парте беррига къахьегамхой советски патриотизма, пролетарски интернационализма, халкъий доттагІала уйланца хьалкхебара. ХІаьта из законах иштта хила доагІаш а да, хІана аьлча вай Даьхенна ларде латт мехка дерригача халкъий вошал, доттагІал, бартцхьоагІо, ленински къамий политикана карагІдаьнна из сийлахь-доккха хІама.

Парте горкомаш, райкомаш, юххьанцара партийни организацеш, ерригa партийни боахамеи актив декхарийла я мичча бесса яьнна а гучаяьннача национализманеи шовиниаманеи духьала эггара лирагІча тайпара къовсам лоаттабе.

ХІанзарча хьалашка, доккхий политически экономический декхараш кхоачашдеш парти йолча хана, хІара коммуниста декхар да вахарца гІа бахар, марксизма-ленинизма сийлахь-йоккха теори Іомаяр, большевистски идейностахи принципиальностахи ше кхевар, керда, толашагІа мел дар хьаллаца хар, харцахьеи кегаденнеи гІулакхаш лоалургдоацаш хилар. Коммунистически идейностах латт вай кадрай низаш духлувла хьаст, парте политика чакхйоахача уж чІоагІа хилар. Кадрашта еш йола теоретически кийчо коммунистий дерригa эскар къахьегамхошта юкъе беча хьинарерча агитационно-пропагандистски балха юкъеозара тІаерзаяь хила еза.

Съездо хьалхадаьккхар юрташка беш бола идейно-политически болх хаьлла тоабанза барг ца хилар, хІана аьлча цу балха боарам хІанз юрта боахамерча къахьегамхошта дІадехараша маяхкхара бац аьттехьа а.

Уж кхоачамбоацараш дІалахара тІаерзаяь хила еза хІанз партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей, ерригача идеологически учрежденей уйла. Уж дешаш кхоачашдеча къаьстта боккха бехктокхам тІабуж республика культура министерствана. Доккха дакъа кхоач цига творчески интеллигенцега.

Къаьстта чІоагІа уйла тІаяхийта еза кагирхошта кхетам балара гІулакха — партийни комсомольскии организацей балха тІа эггара лоархІамегІарча декхара. Кагирхой хила еза чІоагІа общеобразовательнии специальнии знанеш хинца ца Іеш, чІоагІа идейни кийчо а, коммунистически морала, Даьхе дукха езаргІолчеи цунна а коммунизма гІулакха а мутІахьа хургболчеи уйланца хьалкхебе беза уж.

Доккхий а чоалхане а да идеологически балха декхараш. Цар дІалех цу лоархІамерча даькъа деш дола партийни кулгал лаьрххІа тоалелга. Таханара советски саг — из ва парте никъ бахьан долаш лоаттабеча къовсаме хьинаре дакъа лоацар, виэза нола ший мехка да. Цун хьаштий доазув шера да, цо дІадеха культурни гІулакхаш доккхий да. Из долла хІама теркалде деза идеологически балха тІа. Идеологически болх — ерригача вай парте, ерригача коммунистий гІулакх.

ЦІаккха а кІаьд ца луш эргайоахаш тоае еза вай идейно-политически кхетам балара ерригa формаши средстваши, планаш, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тІаберзабаь делабе беза идеологически болх, дикагІа вІашагІтоха деза идеологически фронта ерригача отрялий низаш. Партийни пропаганда, наха юкъера агитаци, кепа йозув, радио, культура, просвещени, халкъа образовани, цхьан дешаца аьлча, ерригa средстваш республика къахьегамхой марксистско - ленински саккетам вІаштІехьбоаккхаш долча дикача гІулакхага, коммунизм хьалъяра сийлахь-доккхача гІулакхага латтаргйолча тайпара вІаштІехьдаккха деза гІулакх.

* * *

Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика къахьегамхоша, дерригача советски халкъо а санна, шоай дагара гІулакх а лоархІаш тІайийпар КПСС XXIII-ча съезда решенеш, цар чІоагІа лаьрхІа парте хьалхашка отталаь сийлахь-доккхий декхараш кхоачашдара шоай дерригa низаш дІалала. Цунна тешал ду съезда решенеш толаме кхоачашъяр духьа, кердача пятилетка хьалхарча ах шера план ханал хьалха кхоачашъяр духьа республике шерра яьржача социалистически яхьо.

Новкъостий! Мукъаба сона республика партийни актива, ерригача коммунистий къахьегамхойи цІерах Нохч-ГІалгІайчен халкъа боахама Іилма, культура дерригача доакъой къахьегамхоша шоай мугІараш хьамсарча Коммунистически партена гонахьа кхы а айхагІа кхотадергхиларах а коммунизма материально-технически база хьаеча юкъе шоашкара доагІаш дола такъа лоацаргхиларах а ленински Центральни Комитета дош дала.

* * *

Трибуна тІа воал КПСС XXIII-ча съезда делегат, парте Грозненски горкома секретарь нов. **Синельников.**

Цо уйла тІаозаш дувц КПСС XXIII съезда исторически лоархІамах. Вай мехка коммунизм хьалъеча новкъа боаккха керда гІа ба цун решенеш. Вай парте а, иштта дерригача советски халкъа а вахаре боккха лоархІам болаш я октябрьски, мартовски, сентябрьски Пленумий решенеш.

Грознерча коммунисташеи къахьегамхошеи, — йоах нов. Синельникова, — дег чура къоабал а яь тІайийцай КПСС XXIII-ча съезда решенеш, хІаьта уж кхоачашъяра шерра социалистически яхь а йоаржаьй. Доккхий толамаш даьхад промышленноста болхлошa. Бакъда, мехкдаьтта доаккхача а мехкдаьтта чакхдоахача а промышленносте ерригача торонех пайда эцац. Кердача пятилетке де дезараш дукха да. Тоабе беза къаьнача скважинай болх, дІахо лакхъе еза мехкдаьтта продуктай дикал, ханнахьа эксплуатаце дІачуйла еза каучук доаккхаш йола шиъ газофракционирующи установка, къоастаде дезаш да кхы дуккха а дешаш.

Городской партийни организаце оарцагІбоах къахьегамхой кердa торонаш гучаяхара. Из дош къаьстта лоархІам болаш да хІанз, планированеи экономически стимулированеи системага предприятеш йоахача хана Кердача системага йоалаш я «Красный молот» яха заводи «Старогрознефта» НПУ-и. Горкомо хІана Іоаю цар опыт, кхыча предприятешта новкъостал дергдолаш.

КПСС XXIII-ча съезде белгалдаьккхар юххьанцарча партийни организацей лоархІам лакхбе безилга. Цу хьакъехьа чІоагІа болх бу городской партийни организацe. ХІанз юххьанцарча партийни организацеша, КПСС XXIII-ча съезда решенешца хьалхле а лелаеш, цІенхаштта тоабе беза болх. Партийни болхлой декхарийла ба коммунисташца беседаш е, царна доклдаш еша.

Укх тІеххьарча хана чІоагІа болх баьб кадраш харжара. Из болх дІахо а цІенхаштта лелабе беза, лакхбе беза коммунистий бехктокхам, цахалдаш тІахьожам лоаттабе беза тІайийца решенеш кхоачашъяра гІулакха.

ДІахо нов. Синельникова дувц хьалхашка латта идеологически балха декхараш. Денна терко е еза къахьегамхошта идейно-политически кхетам балара.

Ший къамаьл йистедоалаш нов. Синельникова тешал ду КПСС XXIII съезда решенеш толамца кхоачашъяра Грознерча къахьегамхоша шоай низ кхоберг ца хилара.

Наьсарен района коммунисташеи, хІаьта иштта берригача къахьегамхошеи дегаш гІоздаьнна тІайийцай КПСС XXIII-ча съезда решенеш, — йоах ше къамаьл деш КПСС Наьсарен райкома секретара нов. **Цоловева.** — Уж бІубенна ба хьамсарча парте хьалхашка отталаь декхараш шоаш толамца кхоачашдергхиларах.

Района къахьегамхоша тІеххоачашьаьд съезда сийна тІайийца хиннa декхараш. Доккхий толамаш даьхад промышленни предприятеша.

Района юртбоахама къахьегамхоша соахкарчул дукхагІа йоах хьайбай продукташ. ЧІоагІа дегІабоагІаш латт коммунистически къахьегам бахьанера болам.

Производства лоархІамерча участкашка оттабаьб коммунисташ. Цар хьокхаме къахьег, чура торонаш гучайоах.

Райкомо цахалдаш терко ю колхозашкарча, совхозашкарча, иштта предприятешкарча юххьанцарча партийни организацей лоархІам лакхбара, коммунистий дисциплина чІоагІъяра, цар авангардни роль айяра.

ДІахо оратора дувц кердача пятилетке района хьалхашка латтача бехктокхамерча декхарех.

— Уж эзза кхоачашдара ерригa торонаш йолаш я, — йоах нов. Цоловева. — хІаьта Наьсарен района къахьегамхоша уж сийленна кхоачаш а дергда.

«Грознефтеразведка» яхача треста управляюще нов. **Мациева** ший къамаьл дІаладу «Іаьржа дошув» техкарий сийлен къахьегам бувцаш.

— Чоалхане балхаш да тха коллективо дераш, — йоах цо. — Оаха балхаш ду вай республике. Кабардино-Балкаре, Къилбаседа-ХІиричене, Ставропольски крае. Бакъда, коллектив бІубенна я хьалхашка латта декхараш ше кхоачашдергхиларах.

Іалаьмате доккхий декхараш латт тхона хьалхашка кердача пятилетке. Луххьал промышленни мехкдаьтта совдаккха деза цхьайтта миллион тонн совгІа. Из бехктокхаме декхар да, хІана аьлча халача геологически хьалашка яха еза кІоарга скважинаш. Цул совгІа, материально-технически снабжени а ледара я. ХІаьта а хьалхашка латта декхараш кхоачашдулургдолаш да. Из хьагойт хьалхарча квартала план толамца кхоачашъяь хиларо. Проходка план тха коллективо кхоачашъяьй 100,4 процент, «Грознефтеразведка» потах бурув тохара балхаш даьт 196 эзар сома маьха. КПСС XXIII съезд болх беш хиннача деношка хьайийлай Брагунера майдане мехкдаьтта доаккха керда моттиг. Цул совгІа 16 апреле № 128 йолча Іаьлий - Юртарча скважино керда мехкдаьтта кІедж техай.

Брагунерча майдане керда промышленни мехкдаьтта даккхарца дувзаденна сихха хьалъе еза 10 километр дІоахал дола магистральни мехкдаьтта провод. Уж балхаш дІададолаьд тресто. Бакъда, из болх чакхбаккха йиш яц лакхехьарча организацеша новкъостал ца дича. Оаха дех КПСС обкомага, «Грознефта» объединенега цу хьакъехьа новкъостал лар.

Нов. Мациева ший къамаьл йистедоалаш йоах, мехкдаьтта тохкарий коллективо низи хьаькъали кхоадергдац КПСС XXIII-ча съездо хьалхашка отталаь декхараш сийленца кхоачашдара.

Мехкдаьтта институтa доцента нов. **Филькина** дийцар кадрашта марксистско - ленински образовани ялара дешах лаьца. Дукха школаш, семинарски кружокаш я вай, йоах цо, философи, политэкономи Іомадеш. Лакхарча дешара заведенешка студенташа а Іомаду КПСС истори, научни коммунизм, философи, политэкономи.

Лакхарча дешара заведенеш боккха лоархІам болаш я студента мировоззрена формировани еча. Дукха болх бу преподавательша общественни Іилмаш хьехалга тоале гІерташ. Цхьабакъда, общественни Іилмаш хьехача доккха кхоачамбоацараш да. Царех керттердараш да цкъаза лекцеши семинарски занятеши идейно-теоретически боарам лоха болаш чакхъювлар, лекце тема коммунизм хьаьра декхарашца ца ювзар.

Нов. Филькина белгалдаьккхар бахача наха юкъе бу кхетама болх тоабе безаш хилари цу даькъера партийнии комсомольскии организацей декхараши.

Дош лу парте XXIII съезда делегата КПСС Наурски райкома секретара нов. **Пожидаевна.** Цо дувц КПСС XXIII съезда накъа болхаш а хІанз цун решенеш кхоачашъеш а шоай районерча къахьегамхоша чІоагІа хьинар айденна балхаш деш хиларах. Укх шера хьалхарча квартала план ханал хьалха кхоачашйир цар, чІоагІа яьржай съезда решенеш кхоачашъяра хетаяь социалистически яхь а. БІаьстан балхаш ханнахьа а дика а чакхдахара, къахьегама овсарле лакхъяра, ерригa продукташ яхара план кхоачашъяра оарцагІбаьннаб уж.

Аратора дувп Хантаров, Базаров, Магомадов, кхыбараш санна болча районерча дуккхача жа Іуша даьхача толамех. БІаь жийна тІехьа 137, 142 Іаьхар болаш дукха жа Іуй ба районе.

1360 гектара тІара комсаш хьалйийххай районе, хІанз хий дуллаш латт царна.

— КПСС XXIII съезда делегат хила ираз хиннад са а, — йоах нов. Пожидаева. — Берригача делегаташа санна, Іалаьмате чІоагІа дог гІоздаьнна ладийгІар аз ленински илеяш ларде латташ хиннача Л. И. Брежневеи А. Н. Косыгинеи докладашка, делегатий выступленешка доазол дехьарча делегацей кулгалхой къамаьлашка. Къаьстта лоархІам болаш цар коммунизм хьалъеча доккха толамаш дахарах, дунен коммунистически болама мугІараш чІоагІдара хьинаре оарцагІъллара вай партена а цун Центральни Комитета а баркал оалаш цар дийцараш.

Съездо лоархІаме решенеш тІайийцай. Цар чулоаш гаргтарча шерашка вай бе безача балха программа. ХІанз де дезар да уж чакхъяхара берригa къахьегамхой оарцагІбахар.

Тха районе Іомаеш я съезда материалаш. Колхозий, совхозий, промышленни предприятей, учрежденей партийни организацеш районера къахьегамхой беррига шоай низ тІа а бахийта кердача пятилетка хьалхарча шера планаш кхоачашъяра де дезараш белгалдоахаш, керда резерваш гучайоахаш ба. Шаьккха а хьежал тхо 1966 шера декхарашка.

Трибуна тІа ва Урус-Мартана районни производственни управлене начальник нов. **Гончаров.** КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачаш а еш тика чакхдаьккхар Урус-Мартана районерча къахьегамхоша 1965 шу. ТІеххоачашъяьй районо укх шера хьалхарча квартале паччахьалкхенга дулх, шура, фуаш дохкара план а.

Цу гІулакхо хьахьокх КПСС ЦК мартовски Пленума решенех а парте XXIII съездах а мел беркат доал колхозаши совхозаши чІоагІъяра.

Кердача хьалашка соахкарча хьувкъамех тоъам бац. ХІара гектара тІара 22,2 центнер ялат даьлар тхона дІалахача шера, укх шера 25 центнерага дІакхача лерхІ оаха. ТІаккха тоалургья тха доакъара база а.

ДІахо аратора дувц республикански ведомствашкара шоашта эшача новкъосталах. Производственни а культурно-бытови а гІишлош хьалъе ахча деннад района, амма уж хьалъе езача организацеша болх ледара бу. ГІишлошъе хьахийна дукха ахча пайда ца эцаш дус. Районе гІишлош хьалъеш йола организацеш дукха хиларах телхад гІулакх. Бакъахьа хургдар уж организацеш цхьа трест а яь вІашагІтехача.

Юрта боахам Іилма ларда тІа баккха а беза из планах лелабе а беза ях вай. Цхьабакъда, вай республикерча цхьанна а, боахама организационно-хозяйственни гІулакхий план яц. Цу деша а чІоагІа уйла е еза.

Тоале дезаш да лаьтташка хиш декхара гІулакх а. хІана аьлча хиво ше лохаргба шийна никъ яхача принципах лелалу из хІанз. Хиш декха йиш йолаш дукха лаьтташ да Урус-Мартана районе, цхьабакъда, уж лаьтташ хиш декха кийчдара кІезига оарцагІйоал из гІулакх леладу министерство.

Ше къамаьл даь воалаш, аьлар нов. Гончарова, Урус-Мартана къахьегамхой шоай декхараш кхетадеш а уж кхоачашде низ кхоберг боацаш а ба.

Дош лу КПСС Сунженски райкома хьалхарча секретара нов. **Варлашкина.**

ЧІоагІа уйлаш тІаяхийта хьежаш бар Сунженски района къахьегамхой коммунистий сийлахь-йоккхача форума — КПСС XXIII съезда балхага. Уж сийленца лаьттар парте сийна лаьцача вахте. Аз доккхал а деш дІахойт шуга района 18 промышленни предприяте ханал хьалха квартальни плани тІайийца социалистически декхараши кхоачашдаь хилар.

Дика къахьийгар пятилетка хьалхара шу толамца чакхдаккхара яхь йоаржаьча Карабулака мехкдаьттахоша. Цар Даьхенна йиъ эзар тонн совгІа мехкдаьтта делар, декхарех ши эзар тонн мара йоацача. Шоай дош кхоачашдаьд Карабулакски контора бурув деттараша. ТІеххоачашдаьд тІайийца декхараш газобензинови завода, леспромхоза, Ассински консервни завода коллективаша.

Доккхий толамаш даьхад юртбоахама къахьегамхоша а. Района хьайбаш лелалераша планал совгІа паччахьалкхенга дехкад дулх — 248 тонн, фуаш — 386 эзар. Дулх дохкара квартальни план кхоачашъяьй 138 процент, шура — 102 процент, фуаш — 123 процент.

ДІахо нов. Варлашкина дувц района къахьегамхоша КПСС XXIII-ча съезда решенеш боккхача безамца тІайийпа хилар. Цар берригa низ тІабахийтаб уж сийленца кхоачашъяра.

Района коммунисташеи къахьегамхошеи лерхІ укх шера лакхара хьувкъам чуэца. Тхога торонаш я паччахьалкхенга дукхагІа ялат дохка а, хІаьта боахамашта эша фу Іалашде а. Толамца чакхдаьхад хІанз кхашкара балхаш.

Районни партийни организаце иштта терко ю баьца даарий хьувкъам лакхбара.

1970 шера Сунженски района къахьегамхой декхарийла ба паччахьалкхенга 3,5 эзар тонн дулх дохка, шура — 14500 тонн, фуаш — 7 миллиони 300 эзари, тха — 235 тонн, дукхха ялат, баьца даараш, иштта кхыйола продукци. Уж доккхий декхараш сийленца кхоачашдара хІанзахехьа де мел дезар ду районни партийни организаце. 1966 — 1967 шерашка тхо декхарийла да хьайбай фермашта механизаци е. Цу хьакъехьа «Сельхозтехникагара» новкъостал эш тхона.

Ший къамаьл йистедоалаш нов. Варлашкина дийцар районе мишта йоаржаю КПСС XXIII-ча съезда решенеш.

— Берригача советски наха а санна шоай балха программа а лаьрхІа тІайийцай комсомольцаша парте XXIII съезда решенеш, — аьлар ше къамаьл де дІаволалуш ВЛКСМ обкома хьалхарча секретара нов. **Кириллова.**

Парте решенеш кхоачашъеча хьинаре дакъа лоац республикерча кагийча нахеи мехкарашеи.

Дика болх бу «Красный молот» яхача завода, производственно-товарни контора, кхыча предприятей кагирхоша. Аратора белгалдоах кхувшийоагІача тІехьен парте йоакхо еш хилар бахьан долаш кагийрхой чІоагІа раьза болга. 23 шу даланза бола кагирхой комсомоле гІолла мара хьа ма эцалба аьнна парте КПСС Устава тІа дІаяздар а комсомола йоакхо елга лерхІ цар, хІана аьлча цо лакхбу комсомола лоархІам.

Иштта парте шоай еча йоакхонча жоп луш, беррига шоай низ тІабахийта оарцагІбаргба комсомольцаш а беррига кагирхой а съезда решенеш кхоачашъяра.

Цул тІехьагІа къамаьл дир Шаьла района «Шалинский» совхоза парткома секретара нов. **Сайдаева.** Цо белгалдаьккхар совхоза коллективо парте XXIII съезда решенеш дег тІара къоабалъеш хилар а уж кхоачашъяра цо ший ниъ кхоберг ца хилар а.

Боккха болх бу совхоза партийни организаце съезда материалаш наха дІайовзийташ. Бригадашка, фермашка, производственни участкашка лекцеш еш. токладаши беседаши ю КПСС XXIII съезда материалаш Іомае йолаьй партийни просвещене системе а. Цунца цхьана дІайолаенна хоржамий компани, массанахьа я болх беш агитколлективаш я.

Дика беркат доал политически балхах. Хьинар айденна къахьеган ба тха совхоза къахьегамхой. Дикка тІеххоачашъяьй паччахьалкхенга дулх, шура, фуаш дохкара план. Гурахьа йийнача культурашта подкормка яьй, макха баьккхаб. Дика къахьег хьайбаш леладераша а. Доахача продуктивность лакхъеннай, дІададахача шерашкачул дикка кІезигагІа лайнад укх Іай хьайбаш, дикка кІезигленнад Іаьхара дуса доахан, лохденнад хьайбай продукцега дІададар.

Аратора дувц кадраш хьахаржарей уж балха тІа дІанийсъярей гІулакх мишта латт совхозе. Керттерча участкашка тешаме нах хьожабаьб парткомо, къаьстта теркам тІабахийтаб тІехьаюса участкаш кадрашца чІоагІъяра.

Шерра яьржай совхозе социалистически яхь, хІара квартале ю цун итогаш. Доярка дояркаца, доаркай группа доаркай группаца лелаю яхь, хьалха латтача доаркана а группана а карара-кара тела цІе байраках лу. Масалаш а кхувлаш дувц нов. Сайдаева шоаш хьалха латтарий опыт балха юкъе мишта кхухь.

Эггара тІехьа къамаьл даьча швейни объединене генеральни директора нов. **Бабаджанова** дийцар КПСС ЦК сентябрьски Пленума а, парте XXIII съезда а решенеш кхоачашъяра шоай коллективаша де лерхІарех. 1966 шера а пхе шера а план кхоачашъе еза, лакхъе еза продукце дикал, тоаде деза бахача наьха вахара хьал.

Объединене коллективашта хьалхашка латтача декхарех керттердар да промышленни продукци арахецилга пхе шера 1,4-зза лакхделга. Дика а хоза а хила деза хьаду барзкъаш.

Объединене тийга хІамаш ди тІехьа дукхагІа арахеце а, бахача наха кхоачамхилал яц уж, кхоачамболлаш производственни мощносташ яц тха. Цу гІулакха уйла е езар. Тхона аш производственни объекташ хьалъе моттигаш. Уж площадаш болх бе йоалаялийтача арахеца продукци дикка тІаккхетаргья. Дуккха кхалнах балха хьаэпа йиш хургья. Цул совгІа, цхьайолча коллективаша хІанз болх беча санитарни хьалаш во да.

Кхоачамбоацарех дувцаш, аратора белгалдоакх шоай фабрикаша баха нах йоагІача ассортиментагІа Іалашбеш ца хилар. Каст-каста нийелу тикаша дІаехача размерах, ростах барзкъа доацаш. Уж кхоачамбоацараш дІадоахаргда.

Трибуна тІа я республикански больница керттера лор нов. **Миронова.** Цо боккхача безамца дувц ше дакъа лоацаш хиннача КПСС XXIII-ча съезда балхах.

Нов Мироновас дувц халкъа унахцІено лораяра съезда решенеша йоккха моттиг дІалоацаш хилар. Цу хьакъехьа доккхий декхараш латт вай республика унахцІено лораяра учрежденешта хьалхашка. Цо иштта белгалдоах цу балха юкъера кхоачамбоацараш, хІаьта уж дІададахара дІахо де дезараш.

КПСС XXIII-ча съезда балхаца дакъа лаца ираз кхаьчар сога, — йоах «Малгобекнефта» Ленина орден лелаеча 1-ча промысла заведующе нов. **Паука.** — Дешашца дІалувца хала да цу деношка дог гІоздаьнна тхо хилар. Съезда балхаца екаш яр Ильича уйлаш.

Парте XXIII съездо доккхий декхараш хьалхашка оттадаьд мехкдаьттахошта а. Уж сийленца кхоачашдара хІанз ерригa торонаш оарцагІъяьха къахьегаш да тхо. Цхьабакъда, дукха дешаш да тха балхаца къоастаде дезаш. Кастта тха управлени кердача системах болх бе йоалургья. Цу хьакъехьа тхона чІоагІа новкъостал эш.

ДІахо нов. Паука дувц управлене балха юкъе нийслуш дола кхоачамбоацараш, хІаьта цо дош лу шоай коллектива цІерах кердача пятилетке хьалхашка латта декхараш шоаш толамца кхоачашдергхиларах.

Дош лу Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза председателa нов. **Абдусаламовна.**

— Се Москвера цІаевча — йоах цо, — колхоахошта дийцал аз КПСС XXIII съезда балхах, цо белгалъяьхача коммунизм хьалъяра планех. Коммунисташа а берригача къахьегамхоша а чІоагІа къоабалъю съезда решенеш.

XXIII съезда решенеш наха дІайовзийташ ба хІанз коммунисташ, комсомольцаш, актив.

ЧІоагІа теркам тІабахийта дийцар съезде юрта боахам дегІабоалабара дешаш. ДІаюв культураш хьувкъаяр, хьайбаш дебадари цар продуктивность лакхъяри да эггара хьалха де дезар. Цунга хьежжа тхоай дІадувча лаьттай структурага цІаьхха а хьажа а хьежа. ерригa дІаюв культураш дикагІа хьувкъае лаьрхІад оаха. Масала, ялат юккъера лаьрхІача 15—18 центнер мара даланзар тхона гектара тІара соахка. укх шера 25 центнерага дІакхача лаьрхІад оаха, соахкарчул дукхагІа дурда укх шера паччахьалкхена ялат.

Грознена шурей баьца даараши латтале декхарийла я тха колхоз. ЧІоагІа теркам тІабахийта леладергга оача из гІулакх. Тхо дагала шура яккхара даькъе пхе шера план диъ шера кхоачашъе.

* * *

Актива собране дакъа доалабаша дош делар КПСС Центральни Комитетана. Нохч-ГІалгІайчен берригача къахьегамхоша шоай беррига низ, хьаькъал, хьинар парте де лаьрхІараш кхоачашдара дІалургхиларах.

ОСМИЕВ Хьамзат

ТАХАНЕНГА ХЬАЖА

ТІех ма детта,
ТІех ма детта!
Селхан кІезига даьд Іа,
яхаш,
Сона тІех ма детта.

Іа ма хетта,
Іа ма хетта!
Кхоана фу деш хургва, яхаш,
Сога Іа ма хетта.

Хьо са таханенга хьажа:
Селханенна тешал отта
Цунга йиш я хьона,
Хьона гу ер тахане-ма
Селханенца кхоане хотта
Чона тІий да хьона.

Селхан диnза дисар тоадер,
Е даь йистедаьннар доадер
Тахане я хьона.

Хьо са таханенга хьажа:
Селхан аз даьр,
Кхоана дергдар
ТІаккха ховргда хьона!

* * *

«ДегІар хургда», яхаш,
Сатийна ваьгІачун
Кхай тІа йоархІаш хул,
Алхха шийна, яхаш,
ЦІаьрмата ваьхачун
Таьзет миска хул.

ЧАХКИЕВ Капитон

СА ЛИРАН ОАЗ

Ехкаяц аз ахчах
Шеца язъяь назмаш:
Дега уйла
Дошох хийцаяц.

Сай дегІа духьа
Хьа сийле ехка,
Са мохк,
Со лаьтта вахаш вац.

Хьоцара къаьста
Цхьан наьха мехка
СагІадехарг хинна
Со лийннавац.

Е маьлхара назмаш
Наха йоахаш,
ГІайгІане велхаш
Леларгвац.

Со хьа воІ ва,
Са хьамсара Даьхе,
Турпалча деной
Поэт со ва.

Нагахь, ха кхаьча
Со вала воже,
Сай хьамсарча лаьтта
Со вожаргва.

Наьха карта юхе
Миска бо хинна,
Са дегІах къаьста
Со улсаргвац.

Кер чура хьийддача
Са дега цІево
Мецденна жІалий а
дузоргдац.

Са даьнна Іуйре,
Со ваь ди санна,
ГІар-тата доацаш
Юсаргьяц.

Е меца бертий
Са таьзета яьхка
Са боарза гонахь
УвгІаргьяц.

Хов сона, Даьхе,
БоагІа мах ца беш
Іа ютаргйоацилга
Са лиран оаз.

Цудухьа, кхо ца деш,
Поэта мулках
ДикагІа доа рузкъ а
Тел хьона аз.

ПЛИЕВ Махьмад-СаІид

АХРИЕВ ГІАПУРАГА

Наьначе къоагве
Бера хана денз кийчлуш
Эрсий мохк Іа тийхкаб
Цун дагар довза.
Сий долча Сергойца
ЦІе байракх лестаеш,
Тха дай Іа гІеттабаьб
Харцонца къовса.

Лоамарой дегашка
Хьа сибат дахаш да,
Ха-зама мел йода
СийрдагІа дувлаш.

Хьа вахар вай лоам чу
Лергдоаца масал да,
КІаьд ца луш ирaзе
Тхо хьалха кхувлаш.

Турпалча къовсаме,
Са тувсаш Іа къийсар,
Котдаьнна дахаш да
Хьо нанас ваьча
ГІоздаьнна декача
Вай нана лоамашка
Ца йожаш яхаргья
Хьа цІи, тха Лаьча.

МЯКИЕВ Асхьаб

Куц дола сай ма бац...

Куц дола сай ма бац
Чов хинна боагІар,
Цун гІийла оаз ма яц
Лоам чура хозар.
Да из декадаьнна
Къонача йиІий
Дегчура хьалдаьнна
ГІайгІане илли.

Хьалхарча безамо
Ший сатем боабаь,
Безама алано
Дега Іоткъам баь.

Йисай йоІ йиш йоацаш
Дагардар ала,
Иллеца кхайкабеш
Керара бала.

Цкъазахьа гІоздаьле
Маьлхагахь гІерташ,
Юха босешка даьле
Сов гІийла делхаш,
Лоамашта юкъе да,
Оалхазар санна,
Цун илли декаш да
Лув кхера хинна.

(ХИННАР)

МАЙРА ЧАРАХЬИЙ

МоцагІа кхо новкъост-чарахьий хиннаб бахаш-лелаш: МуцІарги, Тимин, Куклин.

— Шо доагІаре, чарахье гІоргдар вай. Цхьа ча йола моттиг хоенна-яр сона, — аьннад МуцІарга ший новкъосташка.

— Чарахье-м гІорг ма дар вай, бакъда, герзах эсала да-кх вай, — аьннад вокхар.

— Топаш мегаргйолаш я вай,— вІалла соцаш хиннавац МуцІарг,— пхо-молха лехача даьннад вай гІулакх. Іоа тика чу латта Іаддаразкъа сона довзаш ва, цунга да шортта пхо-молха.

Баха дІаэттаб ераш тика чу. Іаддаразкъас тоъала пхо-молха деннад чарахьашта.

— Из ча е тха аьттув боале, — аьннад тІаккха чарахьаша, — оаха цунна тІера яьккха цІока лургъяр хьона, Іаддаразкъа, Іа цхьа-ши къаракъа шуша лоре.

— Мегаргда, — аьннад Іаддаразкъас, — цаІ ер я шоана шуша каралоацама маьха, хІаьта цІока сога хьа ма кхаьчче а шоллагІъяр а аз дІалургья шоана.

Цигача къаракъа шуша мента, геттара майра а баьнна, хьунагІа бахаб ераш. Ча уллача хьагІара шоаш дІакхаьчача МуцІарга аьннад ший новкъосташка:

— Оаш цхьанне топ тоха, со хьагІара юххе гІолла хьалводаргва. Ча хьаара а яьнна, сона тІехьа хьалйоларгья, тІаккха оаш тІахьожжайий топ техе из кІалтІакхоссалаш.

— Мегаргда, волле хьо дІатІагІо хьагІар йолчахьа.

Кхессай топ. Цу татах корзагІъяьнна ча араийккхай хьагІар чура. Из шоашта бІаргаяйча кхерабенна дІалийлхаб Тимин Куклин.

Ведача ше кІалхарварг ца хиларах тийша МуцІарг велча санна Іовижав (веннача сага чаво хІама дац, аьнна, хезалар укханна дукхаза), ІотІайийрзача чаво ладийгІад, чарахь са доахаш вий-веций хьажа. Са-м мича доах укхо, алхха къаракъа хьаж хиннай-кх хьаухаш. Гаьнаш я дІаьстаръяннай ча, уж чарахьа тІа а тайса йа мошвалийтар духьа. КІезиг-дукха ча дІахо ма яьллинге а лапп аьнна хьаура а ийккха, топа чура боагІа пхо санна, дІахьийддав МуцІарг. Ча мичара кхув укханна тІехьа! Вала безам боацача МуцІарга гош хьоабеш хиннаб.

Новкъосташта ер дІатІехьакхийча вокхар хьаттад:

— Хьай даьсара, МуцІарг, алалахь тхога, лерге ІотІа а ухаш фу къамаьл дар чаво хьога даьр?

— Аькхе а аха, са а къерда, бакъда, укх сона тІайоаллача цІоках тІадилле къаракъаш ма мела, йоахар цо, ва да хьакхийца дахкаргаш!

МАЛЬСАГОВ Ахьмад.

КУЛЬТУРАИ ИСКУССТВАИ ДЕЯТЕЛАШ! КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕ ПРОИЗВЕДЕНЕШ ПАРТЕЛИ ХАЛКЪАЛИ ДОАЛЛАШ, ИДЕЯ ЛАКХА ЙОЛАШ, ХУДОЖЕСТВЕННИ ГОВЗАЛ ЙОАЛЛАШ ХИЛИЙТАР ДУХЬА! КЪАЬГАГІА ГУРГЙОЛАШ ЯЗЪЕ СОВЕТСКИ ХАЛКЪА ТУРПАЛЕРЧА ГІУЛАНХИЙ СИЙЛАЛИ ХОЗАЛИ, ЦАР ЙОНКХА ПАТРИОТИЗМ, КОММУНИСТИЧЕСКИ ИДЕАЛАШ КОТЪЯХАР ДУХЬА ЛОАТТАБУ КЪОВСАМ!

(1966 шерарча 1 Мая долча КПСС ЦК ТІахьехамашцара).

КОМПОЗИТОР С. С. ПРОКОФЬЕВ

(ВАЬЧА ДИЙНАХЬА ДЕНЗ 75 ШУ ДИЗАРГА)

Дунен музыкальни культура дикагІйолча произведеней автораш та юкъе мах баь варгвоацаш селла доккха дакъа дІалоац гІорваьннача советски композитора, пианиста, дирижера Прокофьев Сергей Сергеевича (1891—1953).

Іалаьмате боккха ба цун кхоллам. Цо язъяьй 130 совгІа сочинени. Царна юкъе 8 опера, 7 балет, 7 симфони, 5 фортепьянни, 2 скрипични, 2 виолончельни концерташ, кантаташ, ораторeш, сонатош, камерни ансамблеш, иллеш, романсаш, дукхха кхыйола произведенеш. Вай мехка а доазол дехьа а боккхача безамца тІаэцаш я «Ромео и Джульеттей», «Золушка», «Сказ о каменном цветке» яха балеташ. Дерригача дунено къоабальй композитора симфонически произведенеш (5-гІа, 6-гІа, 7-гІа симфонеш, «Александр Невский» яха кантата, виолончела оркестраца дола концерт-симфони). Ше санна яр кхы цхьаькха йоацаш я «Петяи борзи» яха берашта лаьрхІа цо язъяь симфонически произведени, «Іана костер» яха сюита. Ший произведенешка композитора хьахьокх эрсий халкъа даьхенцара безам, цун турпала гІулакхаш («Война и мир» яха опера, «На страже мира» яха оратори, «Иван Грозный», «Александр Невский» яхача кинофильмашта язъяь музыка).

Вай ханарча сага сибат хьахьокх цо «Боккъонца волча сагах йола повесть», «Семен Котко» яхача операшка. Композитора реалистически творчество ейзачунна гучабоал цун халкъацара кІоаргга безам. Советски а доазол дехьара а композитораш Іомалу цунгара, цун музыка хоз дунен дукхача мехкашка.

Литературни оагІув

УНАХО ВЕЛАКЪАЖИЙТАР ДУХЬА

ОЧЕРК

Цун даьна ГІапура санна, къахетар Насреддина а йиІигах. Из ше а ма вий, къона вале а (ткъаь итт шу даьннад цун), да, кхаь бера да. ЗІамагІа дола кІаьнки йиІиги-м хІанз а сов зІамига да, хІаьта воккхагІа вола Насер пхи шу а даьнна, хоза мотт а Іомабаь, дукхха сакъердаме хІамаш а ховш ва. Къаьстта хоза хет Насреддина Насер когабухьара халхаваьлча. Лазаро эшаяь мара, Насреддина кІаьнк Насер санна, унахцІена а йолаш, ловзаш елаш лела йиш яр Рукъета а. ВІалла йиш яц из лазара караяхийта. КІалхаръяккха еза из цу бирсача, къизача Іоажалах. Из-м шортта дунен морзо а юаш шийна а, наха а пайдана а йолаш яха езаш саг я.

Операци еш шийна гІо де ассистентаlла дукха ха йоаццаш болх бе йолаенна къона лор Галустьянц Лариса Гургеновна оттаю Насреддина... Из операци къаьстта фийла йир хирурго Лоадам боаццаш харцахьа кулг кхетар кхераш, чІоагІа лоралуш массехк ший йиІиг цІайнга веча, сов гІадвахарца бІаргех хий а ухаш, йоахар цо лорага:

— Ай, ма доккха хІама да ер! Укххох-м хІанз цхьа саг ма хиларий. Ер дІаяьннарг лаьрхІа ма дарий тхо-м. Фу совгІат лургда аз хьона, миштa юхадекхаргда аз Іа даь гІулакх, Насреддин!

— Сона дикахетар де хьайна лойя, — аьлар Насреддина, — сона эггара доккхагІа дола совгІат хургда хьона, ГІапур, эшша гІулакх а деш шо укх йиІигага хьоже.. — ТІаккха вела а венна тІатехар. — Ер-м хІанз шуи мичай, са ма йий Рукхет-м.

* * *

Аьхки 1964 шера Москве ординатура а яьккха цІавеначул тІехьагІа (август бетта) хьожавир Омархаджаев Жамалдий Насреддин Наьсарен районни больнице керттерча лоралла.

— Район хала-м я хьона — аьлар унахцІено лораяра министра заместителa, — бакъда, из район лелае хьона карагІдаргда аьнна тхоашта са лелабелахь болх, тІаккха хьожаргда вай.

ДІа а хьа а водаш, района медицински учрежденешка хьажа волавелар керда керттера лор.

Ше дІа ца а вовзийташ, моллагІа юртара саг ше хилара куц а оттадаь, Экажкъонгий-Юртарча медпункте «скори помощь» еха вахар Насреддин.

— Яц, «скори помощь», — аьнна гІожа къамаьл а даь, араваьккхар ер медпунктера. «Хьагучох, вІаштІехьа-м дац гІулакхаш-м», аьнна хетаденна дІавахар Насреддин. Ваха дІаэттар ер тІаккха районни санэпидстанце ЛаьрххІа бокъо йоацача сага дІачувала йиш йоацача цу станце, ер малаеца ховшшехьа а хІама аланзар укханга ший мІараштa маникюр а еш яьгІача кхалсаго — станце дежурне. «Ер а нийса дац», аьнна хийтар кердача керттерча лора.

Иштта, ер дІа мел вахача моттиге цхьацца мегаргдоаца гІалат корадоагІар Насреддина. Ше аьннача бесса,

Ший балха гІулакхана Грозне командировке венавар Наьсарен районни больница керттера лор Омархаджаев Насреддин. Республикански больница керттерча лора Мироновай кабинете ер ваггІаш тохар Бурочура телефон.

— Хала унахо-йиІиг я укхаза йоалаяь, — йоахар телефона чу гІоллa. — Яндрера Костоев ГІапура йиІиг. Сихха операци е еза. Дийкха лазар долаш я. Цигара говзагІа бола лораш боалабелахь.

Цу денне а шийца республикански больницера лораш а болаш цІакхаьчар Насреддин. Грознера баьхка лораш а Насреддин ше а хьежача гучадаьлар зІамигача Рукъета гІулакх кхераме долга.

— Укх лазарах йиІиг яргьяц, — аьлар Грознера баьхкача лораша. — СовгІа хало ца а еш, ший лоІамех ялийтача бакъахьа я ер: хІаьта а вета а лергйолаш я йиІиг.

Уж цІабахар. Бакъда, цар дош — уж говза хиларга хьежжа — мелла авторитетни дале а, тоъам банзар цох Насреддина. Фухха дале а, ер керттера лор волча больнице, цигарча лораша дарба дарга дог доахаш йоалаяь еций из йиІиг? Орджоникидзера лораш бех Насреддина. Бакъда, цар а могаданзар операци елга — кхераме я, аьлар, йиІиг, тоалургьяц. Уж а юхабахар. ХІаьта а ла мегац Насреддина йиІига де дарба дац яха дош. Из ше веций хирург? Цо яьеций чоалхане операцеш! Иштта дагайох цунна 1964 шера Москве ординатуре дешаш волча хана цхьан кхалсага дийкха ше яь операци.

...Сим ийкха, ерригa гийг йийста а йийста, ялара кхераме йолаш яр унахо-йоккха саг. Къоначa хирурга массеххаза чоалхане операци яь а, цо операци яь унахой бийрза а хиларах Насреддина кулгалхо хиннача профессора хьожавир ер цу йоккхача сага операци е.

Дийкха операци... Чоалханечарна юкъе а чоалханенарех яр из операци. ХІаьта Омархаджаев Насреддина хирурга говзал йистара чІоагІа хьокхаме а яр. Массехк ди даьккхар къоначa лоро унахочун лазар тоххаш, дийкха операцей къайленеш Іомаеш. Из ше е еза операци мара кхы хІама дагадацар цунна цу деношка. Юххера а хьатІакхаьчар операци е еза ди. Кулг дила а, барзкъа тІадийха а, кхыйола кийчо яь а ваьлча цкъарчоа дог тохаделар Насреддина. «Дийкха операци... ЮлургйийхьогІ сога из? КарагІбаргбий-хьогІ сона из болх!... А-а, хІама дац! Хирург веций со? Хирурга дог боарраме деттадала деза. Шийх тийша вахар валар долча сага дарба ца деш юхавала йиш яц! Ергья операци! Е еззача бесса ергья!» Иштта уйлах чІоагІвенна дІачувахар Насреддин операционне. ХІаьта я а йир цо операци е еззача бесса. Операци-м дика чакхъяннаяр, яьнаяле а, массагІ дагадоацар хул лорий балха юкъе. Диззакхо дийи бийсей даллалца наб йоацаш, салоІам боацаш, сатем боацаш хьийжар Насреддин ший унахочунга. ХІаьта йоккха саг ерзарг йолчахьа яьлча мара дагадохaнзар лора пар гІатта неб е а, салаІа а.

Дукха ца говш йийрзар йоккха саг. Сенах лургдар цун гІадъяхар! Докха, нанас воІа санна, баркал аьлар цо Насреддина. Халача лазарах ше кІалхаръяьккхача лорага хІанз каст-лашха ше дайтача письмо тІа йоккхача сага яздора:

«Шо саг ва укх дунен чухь цІаккха а вицлургвоацаш са дега чу вижа. Со зІамига йолаш со миска йисача хань сох къахетам бась са наьна-йиша я цаІ. ХІаьта цу къизача лазарах со ер заяь, кхы а вахара морзо яа сона тоpo енна хьо ва шоллагІвар, са хьамсара кІаьнк, Насреддин».

Из-м Москве, ца ховр дІахатта а, дагавала а боккхий специалисташ болчча ма дерий. ТІаккха укхаза?..

— ГІапур, — аьлар Насреддина Рукъета даьга, — хьа йиІиг, дувцилга йоаццаш, кхераме цамогаш я. Грознерча а Орджоникидзерча а сол гаьнна говзагІа болча лораша аьннар хьайна ма хой хьона. Цар аьнначох, хьа йиІигага дог доахилга яц. ХІаьта аз ях хьога, цхьа процент дог доахилга я. Бакъда, 99 процент-м из ерзаргйоацаш а, даьра, да гІулакх. Іа мукъа лоре цу йиІига операци ергьяр аз, ГІапур.

Кхы хІама хургдац укхох, яла хьаьха я-кх яр, аьнна хетаденна ГІапур ший йиІиг цІайнга веннавар. Омархаджаев Насреддина лоадам боаццаш («цхьа процент») дог доахилга я алярах кІезиг-дукха Іехавелар ГІапур. Дукха езаран совгІа чІоагІа къа а хетар цунна Рукъетах. Хьанна хов, цІаьхха из ерзе а! Цу тІа кІеззига а дог доахилга я лоро яхаш хилча йиІига операци а ца яйташ ше Іийча тІехьагІа шийна дагабоаллам хилар а кхерар из.

— Хьох тийша я-кх ер хІаьта, Насреддин, — аьлар ГІапура. — Е операци...

Рукъет, цхьан оагІора Іобилла кор-та дІахьовзабе ца могаш, кІалйисаяр. сахьата ваьллар из йиІига че цІенъеш, хІара шорг цхьац-цхьацца доаккхаш, чухь Іайна нод дІайоаккхаш. Цхьабакъда, наркоз тоханза (наркоз ловргйоацаш кІалйиса яр из) уллача йиІига дог а, цун дегІа хьал а цхьан секунда а дицлац лора. ЙиІига де мел деза дарба даь ваьнначул тІехьагІа дІатег цо чов.

Ши-кхо ди даьккхар йиІига хала йолаш, дукхагІа йолча хана сакхетаме йоацаш. Каст-кастта, дийнахьа кхоззадиазза, хьожар Насреддин Рукъетага. ТІаккха цкъа, операци яьча диълагІча дийнахьа Іурра, ер дІатІавахача мелдашха елакъежар йиІиг... О, котало! Йоккха котало! Іоажалаи вахараи юкъе лаьттача бирсача къовсамах воьхара низ совбаьлар, вахар котдаьлар. Къоначa хирурга Омархаджаев Насреддина говзало яккхийтар вахарга из котало. Іоажалах мукъаваьннар, из ший хьамсара кІаьнк Насер волаш санна, чІоагІа гІадьахар Насреддин. ХІаьта Рукъета даьна ГІапура хинна дега гІоз-м вІалла ювца езаш а яцар. Укх шера 3-ча апреле тоъенна хетандаь могаваьв оаха хьо цу балха.

— ХІама дац, лора болх-м цхьаннахьа а хилац атта, — аьнна, ше курa-сонта ца хилар дІагойташ, жоп делар Насреддина. Доастама хетар цунна «Халонех кхералургволаш вац со», «Мелла хала бале а, болх бурургболаш ва со!» яхараш санна дола доккхий къамаьлаш де.

— Долче хІаьта дика да, — раьза хилар министра заместитель. — Хьоца хьал а века, районера медицински болхлой гул а баь, дІавовзийтаргва аз хьо царна массанена.

— Ак, со се цхьаь волаш царна вайзача бакъахьа хетар сона, министерства сона бокъо лоре.

— Ишта а мегаргда.

Ше Наьсарен районни больнице уьалхкоаччашехьа а, хьалха хиннача керттерча лора ше дІа а вовзийта, гІухьадувцийтар цо балха хьалаш. ГІулакх, Насреддина ма кхетаду, вІашлакх, Насреддина ма кхетаду, вІаштІехь дацар. Болх тоабара де дезаш дукха дар.

— Цхьан бетта — аьлар Насреддина, — хІанзалца Іайха лелабаьча бесса долла хІама ше долчча дита а дита, цхьа бутт ха яьккхар цо болх Іомабеш.

— Вай керда кулгалхо-м дукха хІама ховш а вий хьогІ, — яхаш дувцар цхьабараша.

Бакъда, шийна тІабилла болх лерттІа вІаштІехьбаккха Омархаджаев волавелча-м хайра массанена а ший гІулакх дика ховш из волга.

Эггара хьалха районни больница а, поликлиника а, хІаьта юрташкарча медпункташка а ковнаш цІенделга, эшшача ремонт елга вІаштІехьдаьккхар Насреддина. ТІаккха тоаe езаш хилар балха дисциплина. ТІаккха Іалашъе езаш хилар медицински оборудовани, аппаратaш, медикаменташ. ТІаккха хьажа везаш хилар унахошта лерттІа кхача баларга. ТІаккха вІаштІехьбаккха безаш хилар профилактически болх... МассагІдар уж, массагІдар уж динза даргдоаца гІулакхаш!

Насреддина балха тІехь дукха нийслу «дІайха» денош а бийсаш а. Бакъда, укх шера 20 марта, кІиранди, цІаккха а дицлургдац цунна. Сарралца балха а хинна цІавахача хайра цунна дежурни хирург цамогаш хиннилга. Цудухьа бийсана дежурни хила везаш хилар керттера лор.

...Кайсаралгах Іург а даьнна (язва) МалгІабикера цхьа саг воалавир больница. Унахо хала а кхераме а вар. Цу сахьате операци е езаш дар гІулакх. Цунна операци еш Насреддин воаллача ханна СурхотІара воалавир цхьаькха унахо совшарг (аппендецит) ийкха. Цунна а операци е езаш хилар. Бийсана юкъе цхьаькха а унахо кхаьчар районни больнице Экажкъонгий-Юртара—говро мІарга теха берригa корта а аьча, сакхетаме а воацаш. Цунна а хилар операци е езаш.

Саррахьа волавенна Іуйрийна ворхІ сахьат даьлча ваьлар Насреддин цу унахошта операцеш яь. КІаьд чІоагІа веннавар хирург, бакъда, кхы а цун гІо эшаш унахо нийсвеннаваларе кийча вар из дарба де. ХІана аьлча иштта я цун оамал, иштта кхетаду цо ший декхар.

Дукха ха ялалехьа унахой бийрзар. ЧІоагІа гІадваха вар хирург цар юхь елакъежаш шийна бІаргаяйча. ХІаьта ше мел хьега къа а цудухьа, унахо велакъажийтар духьа, хьегаш да цун.

КОСТОЕВ ІАЛИХАН.

ЛИТЕРАТУРАИ ИСКУССТВАИ ДАЬКЪЕ ЛЕНИНСКИ ПРЕМЕШ ТЕЛАРА ЙОЛЧА СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕРЧА КОМИТЕТЕ

ИСКУССТВА ДАЬКЪЕ ЭГГАРА ДОККХАГІА ХІАМАШ КАРАГІДУВЛАРАХ ЛЕНИНСКИ ПРЕМЕШ ХЬОЖАЯРА ХЬАКЪЕХЬА

Литератураи искусстваи даькъе Ленински премеш телара йолча СССР Министрий Советерча Комитето соцам баьб искусства даькъе эггара лоархІамегІара хІамаш карагІдаларах 1966 шерара Ленински премеш яла:

1. **Герасимов** Сергей Васильевича — «Земля русская» яхаш дукхха сурташ дехкарах.

2. **Долуханова** Зарайна (Зарул Агасьевнайна) — концертно-иллеш доахаш болх барах (1963—1965 шерий программаш).

3. **Закариадзе** Сергей Александровича — «Отец солдата» яхача художественни фильма тІа Махарашвили Георге роль ловзаярах.

4. **Пластов** Аркадий Александровича — «Люди колхозной деревни» яхаш дукхха сурташ дехкарах.

5. **Ульянов** Михаил Александровича — «Председатель» яхача художественни фильма тІа Трубников Егора роль ловзаярах.

ЛИТЕРАТУРАИ ИСКУССТВАИ ДАЬКЪЕ ЛЕНИНСКИ ПРЕМЕШ ТЕЛАЧА КОМИТЕТАГАРА

Советски общественноста хетараш шерра теркалде Комитетага йиш хилийта дола къахьегамхой дукхха письмош, общественносто йийцачул тІехьагІа вІашагІтеха материалаш, отзываш кхаьчай укх шера литератураи искусстваи даькъе Ленински премеш телара йолча СССР Министрий Советерча Комитетага 1966 шерара Ленински премеш ялара оттабаь хиннача кандидатех лаьца.

Уж материалаш яхкийтача ерригача организацештеи къаьстта къаьстача къахьегамхоштеи шийгара баркал оал комитето.

ДОЛУХАНОВА З. А.

ГЕРАСИМОВ С. В.

ПЛАСТОВ А. А.

УЛЬЯНОВ М. А.

ЗАКАРИАДЗЕ С. А.

МИГЕЛЬ ДЕ СЕРВАНТЕС СААВЕДРА

(Веннача дийнахьа денз 350 шу дизарга)

Возрождене эпохах хиннача сийлахь-боккхача писателашта юкъера лоархІамегІара моттиг испанцага Мигель де Сервантес Сааведрага я (1547—1616). Испани политически социальни воча хьала тІа йолча хана ваьхав из. Феодальни культуреи феодальни омалаши гучайоахарг а хинна дІаэттар писатель-гуманист. Боккхача безамеи доттагІлени пафосаца, кортамукъале езаш хиларца, реализмаца, гуманистически идеалашта тешаме хиларца, художественни деша боарам дегІабарца белгалъювл Сервантеса творчество. Сервантеса гене лакхара толам — «Сов маькара идальго Дон Кихот Ламанчский» яха роман да. Ший гуманизмага диллача кІоаргга халкъал доаллаш хиларах тарра киназий мракобеси гучайоахар, халкъа бокъо ца хилар хьахьокхар романа. Романа керттера турпалаш—рыцари герзаш леладери испански тишъеннача дворянствана юкъереи лаьтта доацаш бисача ахархойехи хиларо хьахьекхар роман прогрессивни долга. Сервантеса говзача перос хьагойт сий лакхдеш, дикачох тешам болийташ, ший са ца кходеш йола Дон Кихота образ боккха нравственни низ а хинна дуккхача бІаьшерашка яхащ хьайоагІилга «Донкихотал» яха кхетам нарицательни а хинна дІаэттаб, хІаьта К. Маркса, Ф. Энгельса, В. И. Ленина идеалистически моастагІашта духьал къовсам лоаттабеш къамаьла юкъе а кхийлаб. Иштта дика язъяь я «Хьехамий новеллаш» («Назидательные новеллы»), «Интермедеш», «Галатея» яха жа Іуй роман. «Къилбаседа истори» патриотически пафосах йиза «Нумансия» яха трагеди, «Парнасе вахар» яха поэма, кхыйола а Сервантеса произведенеш. Цун литературни тІехьале—дерригача дунен культура ганза даькъех мах баь варгвоаца цхьа дакъа да. МоллагІа мугІарера саг, кортамукъале, бакъдар деваділийташ хиларах миллионаш болча наха чІоагІа мах бу Сервантеса произведеней.

ӀИЛМАИ ТЕХНИКАИ ДАЬКЪЕ ТЕЛАЧА ЛЕНИНСКИ ПРЕМЕШТА

ЙОЛЧА СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕРЧА КОМИТЕТЕ

ӀИЛМАИ ТЕХНИКАИ ДАЬКЪЕ ЭГГАРА ЛОАРХӀАМЕ ГӀАРА БАЛХАШ ДАРАХ ЛЕНИНСКИ ПРЕМЕШ ХЬОЖАЯРА ХЬАКЪЕХЬА

(Йистедоалар. Долалур 1-ча агӀо тӀа).

хьалхара параметраш 130 ата а йолаш 100000 квт низ бола Т-100—130 яха теплофикационни парови турбина халкъа боахама юкъе яхьарах.

5. **Тучкевич** Владимир Максимовича, физико-математически Ӏилмай доктора, СССР-а Ӏилмай Академе А. Ф. Иоффе цӀерахча института физико-технически лабораторе заведующена, **Тепман** Илья Аврамовича, саранскиз «Электровыпрямитель» яхача завода керттерча инженера, балха кулгалхошта **Челноков** Валентин Евгеньевича, физико-математически Ӏилмай кандидата, **Шуман** Валентина Борисовнайна, технически Ӏилмай кандидата, **Грехов** Игорь Всеволодовича, СССР-а Ӏилмай Академе А. Ф. Иоффе цӀерахча физико-технически института Ӏилман болхлошта, **Васильев** Иван Ивановича, саранскиз «Электровыпрямитель» яхача завода директора, **Крылов** Леонид Николаевича, лабораторе начальника, **Булкин** Анатолий Дмитриевича, лаьрххӀа йолча конструкторски бюро начальника, **Учайкин** Илья Григорьевича, керттерча технолога заместителя, цу завода болхлошта р-п переходаш йолча чоалханерча структураштa тохкам барах, силови кремниеви вентилаш хьаяра технологи кийч а яь, уж дукха производства юкъекхахьийтарах.

6. **Досмухамбетов** Джулдасгалий Ахмедовича, «Казахстаннефть» яхача объединене начальника, **Дьяков** Борис Федоровича, геолого-минералогически Ӏилмай доктора, Ерригсоюзни мехкдаьтта Ӏилма-тохкама геологоразведочни института директора заместителa, **Черепанов** Николай Николаевича, геолого-минералогически Ӏилмай кандидата, цу института воккхагӀволча Ӏилман болхлочoа, **Есенов** Шахмардана, Казахски ССР геологе министра, **Иванов** Евгений Ивановича, Малхбузен-Казахстански геологически управлене начальника, **Имашев** Нарен Урынбаевича, цу управлене керттерча геолога, **Матвеев** Владимир Георгиевича, Казахски ССР геологе Министерства отдела начальника, **Махамбетов** Халила, Уленьски геологоразведочни экспедице керттерча геолога, **Узбенгалиев** Халел Жагпаровича, «Мангышлакнефтегазразведка» яхача треста управляющена, **Токарев** Валентин Петровича, цу треста керттерча геолога, **Калинин** Николай Александровича, геолого-минералогически Ӏилмай доктора, СССР-а геологе Министерства отдела хьалха хинна начальник — нефтегазоносни провинци къулбехьарча Мангышлаке хьаелларахи «Узень», «Жетыбай» яха мехкдаьтта доалла моттигаш тахкарахи.

7. **Аширов** Камил Бекировича, геолого-минералогически Ӏилмай доктора, «Гипровостокнефть» яхача института директора заместителa, **Губанов** Александр Ивановича, технически Ӏилмай кандидата отдела начальника, **Колганов** Венедикт Ивановича, технически Ӏилмай кандидата, лабораторе начальника, **Осипов** Михаил Григорьевича, технически Ӏилмай кандидата, директора, **Сазанов** Борис Федоровича, технически Ӏилмай кандидата, сектора начальника, **Сургучев** Михаил Леонтьевича, технически Ӏилмай кандидата лабораторе начальника, цу института болхлошта, **Иванов** Петр Васильевича, «Первомайнефта» мехкдаьтта-промыслови управлене керттерча геолога, **Таноев** Дзандар Авсимайховича, «Куйбышевнефть» яхача объединене начальника, **Ханин** Исаак Лазаревича, цу объединене керттерча геолога, **Муравленко** Виктор Ивановича, хьалха хиннача Средне-Волжски совнархоза управлене начальника, **Дубинин** Александр Захаровича, «Куйбышевнефть» яхача объединене хьалха хинна керттера геолог — Ӏилман лард а йоллаш Куйбышевски областе мехкдаьтта доалла моттигаш тохкача практически блокови системаш юкъекхахьарах.

8. **Суднишников** Борис Васильевича, технически Ӏилмай доктора, СССР-а Ӏилмай Академе Сибирски отделене горни гӀулакха института воккхагӀволча Ӏилман болхлочoа, **Сунсов** Геннадий Ильича, технически Ӏилмай кандидата, лабораторе заведующена, **Чинакал** Николай Андреевича, СССР-а Ӏилмай Академе члена-корреспондента, директора, **Есин** Николай Николаевича, технически Ӏилмай кандидата, **Зиновьев** Александр Александровича, технически Ӏилмай кандидата, Ӏилман болхлошта, **Емельянов** Петр Михайловича, **Семенов** Леонид Ивановича, **Купреев** Иван Александровича, воккхагӀболча инженерашта, цу института болхлошта, **Сидоренко** Анатолий Кирилловича, технически Ӏилмай кандидата, Криворожски горнорудни института кафедра заведующена, **Бабенко** Сергей Федоровича, цу института доцента, **Макаров** Константин Филиповича, Кузнецки металлургически комбината Темир-Тау яхача рудника керттерча механика, **Чернилова** Эла Гершева, «Коммунист» яхача криворожски горнорудни оборудоване завода бюро начальника — лаьттана кӀалхарча хьалашка скважинашта бурув тохара лакха къахьегама овсарле йола механизмай комплекс Ӏилман ларда тӀа вӀашагӀа а елла производствана юкъеяхьарах.

9. **Воинов** Семен Георгиевича, технически Ӏилмай доктора, воккхагӀволча Ӏилман болхлочoа, балха кулгалхочoа, **Осипов** Алексей Ивановича, технически Ӏилмай кандидата, кердача металлургически технологе института директора, **Шалимов** Анатолий Георгиевича, технически Ӏилмай кандидата, лабораторе начальника, **Носой** Леонид Финеасовича, **Калинников** Евгений Сергеевича, технически Ӏилмай кандидаташта, воккхагӀболча Ӏилман болхлошта, И. П. Бардина цӀерахча Ӏаьржача металлурге Центральни Ӏилма-тохкама института болхлошта, **Точинский** Антоний Севериновича, цу института хьалха хиннача инженера-металлурга, **Лубенц** Иван Артемьевича, Челябински металлургически завода директора, **Голиков** Евгений Сергеевича, цу завода цеха начальника, **Гусаров** Владимир Николаевича, Челябински электро-металлургически комбината директора, **Марнелов** Александр Ивановича, Златоустовски металлургически завода керттерча инженера, **Власов** Анатолий Андрияновича, КПСС Челябински областной комитета езача промышленноста хьалха заведующи хиначoа — коача синтетически шлакаш чуйолча ковша чу обработка а еш тайп-тайпарча гӀулакхашта эшаш дола лакха дикал йола болат хьадара технологи кийч а яь производства юкъеяхьарах.

10. **Ким** Михаил Васильевича, Красноярски Промстройниипроекта Норильски Ӏилма-тохкама отдела кулгалхочoа, **Муравьев** Дмитрий Максимовича, Норильски комбината гӀишлой управлене начальника, **Зайдел** Абрам Ионовича, цу управлене керттерча инженера, **Анисимов** Леонид Ивановича, капитальни гӀишлошъяра отдела начальника, **Ройтер** Леонид Андреевича, начальника заместителa, **Эпштейн** Иерохим Яковлевича, керттерча инженера, цу отдела болхлошта, **Битадзе** Михаил Алексеевича, проектни контора бригада кулгалхочoа, **Непокойчицкий** Витольд Станиславовича, керттерча архитектора, **Лазарев** Николай Никифоровича, отдела кулгалхочoа, цу контора болхлошта, **Ермилов** Борис Федоровича, комбината директора заместителa, **Коляда** Василий Ниловича, гӀишлой материалаш яра управлене керттерча инженера, Заполярни норильски комбината болхлошта — цӀаккха лаьттагӀар гӀор дӀа ца йоалаш бирсача климата хьалашка Заполярни норильски комбинати город Норильски хьалъеча прогрессивнии индустриальнии методаш юкъекхахьарах.

УНАХОЧОХ ДОГ ЛАЗАШ ЦА ХИЛЧА...

Ший бера цамогар кхийтача, Ӏокхийтта, дӀакхийтта сакхат хилча, даьгеи наьнагеи мел бала, сагото кхоач — из массанена а дика ховш да. Из санна хатар деча, юххьанца лор дагавох даьшта-ноаношта. Из иштта да а да. Цхьан дийнахьа, 15 апреле, кхера кхийтта бӀарг лозабаь дикъ шу даьнна кӀаьнк а ийца Ленински района 3-ча поликлинике бӀаргий лора тӀаьвахар со. Путилина Алевтина Леонидовна, безаме тхо дӀатӀа а ийца кӀаьнк а хьаьста, кӀаьда кулг тохаш, лозабаь кӀаьнка бӀарг зе эттар. КӀаьнкагара бала кхаьчача санна, юкъ-юкъе корта а оагабеш, массе оагӀорахьара бӀаргага хьежа ше яьнначул тӀехьагӀа, Алевтина Леонидовнас аьлар, кӀаьнк ӀалаьмaтЕ сиха больнице Ӏовужаванза варгвац, бӀарг чӀоагӀа лозабаьб.

Заводской районерча № 4 йолча больнице хьожавир кӀаьнк. СихагӀа больнице хьалкхоачавича кӀаьнк больнице Ӏовижавар дикагӀа вӀаштӀехьдалар догдоахаш ха ца йохийташ больнице бӀаргий лораш болча отделене приемне вахар со. Очередь хьатӀакхачарга хьежаш багӀаш тоъал нах бар коридора чу. ТӀехьарвар малав а хьежа, регистратуре ягӀача Смирнова Полина Нестеровнайга дӀахьекхар аз сайгара направлени.

— Цхьан минута сабарделахь, — аьлар Полина Нестеровнас, — аз укх сахьате медсестра хьаараяйт хьона!

ХӀанз-хӀанз сестра хьаара ма йоагӀий яхаш, юкъ-юкъе саготдеш велхаш кӀаьнк а волаш, дикка ха якхкар аз коридора чу хьежаш.

БӀаргий лоро, хьаара а ваьле, очередах вале а веце а, шийна вовзар ийце дӀачу а водаш Ӏуйрийна 9 сахьат даьлча дена 11 сахьат дала доллалца ваьгӀар со цига. Юххера а, кхы воаваьгӀа а ца венна, цӀаькха Полина НегӀа а ца венна, цӀаькха Полина Нестеровча йолча дӀатӀа а ваха хаьттар аз:

— Из Ӏа йийца сестра хьайоагӀаргйолаш йий-хьогӀ?

—Бехк ма баккхалахь, йицъеннаяр со.

Юххера а сестра хьаара а яьнна, сай кӀаьнк а тӀехьа бӀаргий лора Лиховол Борис Михайловича кабинете дӀачуваьккхар со. Цхьа ха яьккхар аз со лорага дӀайист а ца хулаш, лор сога хьайист а ца хулаш, дӀачуваьнача латташ. ТӀаккха хьажаюкъе боалаш шод а болаш, эккхийта хьабӀара а хьежа, аьлар нов. Лиховола:

— Кхы латта везац хьона, зӀамига саг. (Геттара тоӀладаь, со футтарвеш санна, аьлар цо «зӀамига саг» яха дош). Укхаза яц кӀаьнк Ӏовужаве моттиг, хье хьавайтача юхаваха мукъа ва хьо. — Аз шийна доккха во дича санна, цӀимхара хьежар из согахьа.

— Укх кӀаьнка бӀаргага хьо хьежача-м иштта ца ала мегар Ӏа из, лор, — гӀулакх эшача сага оазаца гӀийло аьлар аз.

— Моттиг яц, ма яхий аз. Из кхетадаций Ӏа? ТӀаккха моттиг йоацаш хилча цу хьа кӀаьнкага хьежаш зехьа ха сенна йоаю аз?

— Укхаза моттиг я, аьнна направлени а енна хьал а венав со укхаза, лор, дӀаэцавалара Ӏа ер кӀаьнк — кхераме чов я укханна хиннар.

— Йийшай аз-м направлени а.

— ТӀаккха ӀотӀаяздел хӀаьта укх направлене тӀа моттиг яц аьнна.

— Аз багах дӀа ма аьннадий моттиг яц. Тоъаций хьона?

— Ай, со вагӀашехьа а, хьаара а вувлаш Ӏа Ӏайха дӀачукхийлараш мича бувшабир Ӏа Ӏо? — Из хьа гӀулакх дац.

Лиховолацара къамаьл кхы дӀаьх де ца дезарах со хоадамболлаш тешавеш дар гӀулакх. Сайна направлени еннача Алевтина Леонидовна Путилина йолча юха а ваха дӀадийцар аз деррига. Алевтина Леонидовнас, доагше эзде саг хиларга хьежжа, доагӀаш дола гӀулакх дир са кӀаьнка. Из кӀаьнк ший хилча а кхы чӀоагӀагӀа яла йиш йоацаш оарцагӀъаьлар лор Путилина из больнице Ӏовужаве. Республикански больница бӀаргий отделене заведующега, медицински Ӏилмай кандидатага Мария Михайловна Сахаровайга телефон а теха кодабир Алевтина Леонидовнас кӀаьнка бала.

— Хьахьожаве укхаза,- — аьлар Мария Михайловнас. — Оаха лохаргья цу кӀаьнка-м моттиг.

КӀаьнк ийца со дӀа ма кхаьчча а дӀаийцар из больнице хоза-мерза къамаьл а даь, кӀаьнк хьаста а хьаьста. Лиховола сона даьча «гӀулакха» тара дацар из гӀулакх.

А. ЗЕМБУЛАТОВ.

КПСС XXIII СЪЕЗДА ДЕЛЕГАТА ДУВЦ

ХЬИНАР АЙДЕННА

Дукха ха йоацаш хинна чакхъяьнна КПСС XXIII съезд — вай парте а мехка а историе чу ӀалаьмaтЕ боккхача лоархӀамера моттиг дӀалоацаш дола хӀама да. КПСС XXIII съезда болх, цо яь решенеш — аргӀанна хьаетта коммунизм хьалъяра проблемаш кӀоаргга Ӏилма ларда тӀа, Ленина санна хьаккхашта а принципиально а къоастаяра боккъала а башха хьокхам ба.

Вай мехка цу боккъала башхача событена юкъе дакъа лоацаш хила ираз кхаьчар сога а.

Делегатий уйлан юкъмоттиге дар вахаро ше, практико хьалхашка увттадаь политика, экономика, идеологе, организаторски балха деш.

Съездо къоастадир вай чурча политика а боахама балха а керттера лостамаш аргӀанарча пхе шера чухь мишта хила деза. Делегаташа заседанешта юкъерча мукъача ханашка, группашка вӀашагӀа а бетталуш, шоайла ювцар нов. Л. И. Брежнева яь КПСС ЦК отчетни доклад, вӀаши шоашта хеталуш дараш дувцар. ХӀаьттехьа а делегашта дагаухар керда уйлаш, пятилетке де лерхӀараш ханал хьалха даь доахилга дагаухар.

Съезде къаьстта боккха теркам тӀаберзабаьбар юрта боахам дегӀакхувлара дешашта. Пхе шера чухь ялат доаккхилга юккъера лаьрхӀача 30 процент, кхыйола юртбоахама культураш йоахилга 25 процент алсамдоаккхилга лаьрхӀад.

Цу хьакъехьа дукха да тха колхоза къахьегамхоша де дезараш а.

Укх дӀадахача шерашка экономически хьакъехьа чӀоагӀа боахам хинна дӀаэттай тха артель. Материально - технически база дикагӀа тоаеннай. Колхоза деррига экономически хьокхамаш дегӀадаьхкад. ВорхӀ шера чухь ялат доаккхилга алсамдаьннад 1,3-зза, баьца дaараш — 3-зза, гидуаргаш — 1,4-зза. Доахан 3,8-зза дийбад, шура 2,3-зза дукхагӀа йоах. Ерригa юртбоахама культураш хьувкъар лакхденнад. Уж гӀулакхаш Ӏалашдуденнад тхога лаьтта леладара культура лакхъяр бахьан долаш, лаьттаех дикагӀа пайда ийбар, органически а минеральни а удобренеш юкъекхахьар бахьан долаш.

Колхоза доходаш цу юкъагӀа дегӀаяьхкай 2,5-зза. Дикка дукхагӀа а хиннай, керда а яьннай машинно-тракторни парк. ХӀанз тха 27 трактор я, царех 12 гусеничи а йолаш. Автомашинаш а кхозза алсамъяьннай тха.

Дахача шера тха колхоза правлене ший болх вӀаштӀехьбаьхар, КПСС ЦК мартовски Пленумо юрта боахам тӀа оттадаьча кердача хьалех пайда а ийбеш. Цу Пленума решенеша цӀаькха а дӀахьекхар партеи правительстваи хӀара денна колхозни ахархой йоакхо еш хилар. Цу решенеех алхха тха колхоза а 1965 шера 54 эзар сома материальни пайда баьлар. Шекара свекла, гидуаргаш, ялат, кхыйола юртбоахама культураш яхарца колхозхой материальни хьаштдолаш хилар лакхденнад.

Белгалдаккха деза 1965 шера паччахьалкхенга юртбоахама продукташ йохкара план кхоачашъяь хилар—дулх, ялат, баьца дaараш дохкара план 100 процент кхоачашйир. Планал совгӀа 1065 тонн шекара свекла ехкар тха колхозо паччахьалкхенга, хӀаьта цо тха колхоза доход чӀоагӀа лакх а йир. Дахача шера тха колхоза доходах 540 эзар сом хилар.

Даьхача толамех доккха дакъа лаьцад тха наха а. Дика къахьийгар кхаш леладеча бригада. Цо вӀаштӀехьдаьккхад дикагӀча агротехнически ханашка культураш дӀаювлга, дика Ӏунал дир дӀайийнача культураштa. Из бахьан долаш дика хьийкъар шекара свекла. Планах оттаяьча 200 центнера меттел ерригача майдах хӀара гектара тӀара 277 центнер свекла яьккхар. ХӀаьта силоса йийнача хьажкӀий 158 гектарах хӀаране тӀара 512 центнер моша доакъар даьккхар.

Доахан кхоабача боккъала а башха къахьегаш ба нн. Гучигов, Эднев, Габаров, кхыбараш. Юккъера лаьрхӀача денна бийсаннен 500—600 грамм дозал тӀакхет цар кхоабача доаханна.

Дукха болх баь чакхбаьккхаб оаха гаьнарча даьгӀенашка хьайбаш доажадара участке. Укхаза хьалъяьй хӀаране чу 200 хьайба хошаш йола хьайбай ши помещени. Гаьнарча даьгӀенашка хьайбаш доажадар—дарегӀара дулх даккхара йола лоархӀаме резерв ма йий.

ТӀеххьарча хана тха колхозхоша Ӏаламгара хьамукъадаьккхад хӀамаш дӀаера дола 800 гектар лаьтта, цу тӀа хинна кӀотаргаш дӀа а яьха.

ХӀанз тха колхоза къахьегамхой деррига низаш тӀадерзадаьд КПСС XXIII съезда решенеш кхоачашъеш чакхъяхара.

1966—1970 шерашка халкъа боахам дегӀакхувлара пхе шера планах йолча Директиваш тӀа доккхача маӀане лерхӀ ялат доахилга алсамдаккхар. Цудухьа хӀанз, тхоай торонаш юха лархӀа а лаьрхӀа, тхо юха а хьежад оахош хьалхагӀа тӀанийцача социалистически декхарашка. ХӀара гектара тӀара гурахь дув кӀа 25 центнерал кӀезигагӀа доацаш, хьажкӀаш — 40 центнер, гидуаргаш — 12 центнер, шекара свекла — 250 центнер, силоса йийна хьажкӀаш — 350 центнер, баьца дaараш — 150 центнерал кӀезигагӀа доацаш доахилга лаьрхӀад оаха укх шера. Цул совгӀа, паччахьалкхенга планал совгӀа, йохка лаьрхӀад ялатий 50 тонн, баьца дaарий 150 тонн, шекара свекла 1500 тонн.

Хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхоачашдара ерригача коллективо дукха а тӀагӀертта а къахьеганза даргдац.

Тхоай хий дехкача лаьтташка массаза а хургйола комплексни звеноаш вӀашагӀъехмай тханцига. Царна тӀачӀоагӀдаьд севооборот йизза чакхъяллалца хургдола лаьташ. Звеношта юкъе ба тракториcташ, хий дехкараш, хӀамаш дӀаювраш. Царна тӀачӀоагӀъяьй хиланза яргйоаца техника.

Укх шера боккха теркам тӀаберзабаьб оаха удобренеш еттара. БӀаьсти юв культураш дӀаювш. 8 эзар тонн органически удобренеш кӀалъяхийтай оаха. Ялаташ дӀадийнача хӀара гектара тӀа 3,5 центнерага кхоачаш минеральни удобренеш яхийтай, шекара свекла ювча — 5 центнер, гидуаргаш ювча — 4 центнер, баьца дaараш дувча — 6 центнер. Уж хьалха дӀаяхача шерашка оаха ахийтарел дикка дукхагӀа я. Дерригача гурахьа дийнача ялаташта вегетационни хий диллад, хӀаьта ерригача бӀаьстий йийнача культураштa кхоачамхиллал тӀоадал чу а соцаяьй. Дувцилга а яц цу дерригача гӀулакхаша шоайла юртбоахама культура дикка дукхагӀа хьувкъаергхилар.

Дахача шера ший ханнахьа а дика а чакхдаьккхадар оаха бӀаьсти юв культураш дӀаювлга. Цхьабакъда, царна Ӏунал делга хьедолийташ а брак еш а чакхдийлар. Къаьстта а во чакхдаьккхадар гидуаргашта культиваци елга. Из бахьан долаш хӀара гектара тӀара чуэца езаш хиннача 18 центнера меттел 6,4 центнер мара генараш а даланзар тхона. Дала дезачул 350 тонн кӀезигагӀа даьлар уж, вешта аьлча 60 эзар сом кӀезигагӀа хилар царех.

Укх шера гӀулакх овлангара дена хувцаденнад. Долла а хӀама даьд балха тӀа брак ца хилийтара. Йоккха уйла тӀаяхийтай къахьегам вӀаштӀехьбаккхара звеньевой системана, звеньевой роль лакхъяьй. ХӀанз тӀехдаьнна дика баьца тоаденна да деррига гурахьа дийна ялаташ. Царга хьежача тешам бенна ала йиш йолаш да белгалдаь хьувкъамаш даргхилар.

Лакхача агротехнически боараме чакхдаьккхад оаха бӀаьсти юв культураш дӀаювлга. Хьувкъамаш лакхдар духьа оаха дӀадийнад тхоай колхоза лаьтташка зем а боаккхаш техка дикача тайпах дола фу.

Доккхий декхараш да тха хьайбаш леладерашта хьалхашка латтараш а. Укх шера хӀара бажача Ӏаттагара 1800 килограммага кхоачаш шура йоаккхилга лаьрхӀад оаха. Из декхар кхоачашдара хӀара бежан керта лаьрхӀача 18 тонн силос, 1,5 тонн йол, 250 килограмм концентрированни доакъар кийчде деза оаха. Кхы а дукхагӀа уж доакъараш Ӏоадара йола ерригa а торонаш я тха.

Цул совгӀа, тха колхозе боккха болх беш латт деттача доахана фу дикагӀа тоадара.

Укх шера тха колхозе юлларгйолаш я тхоай коа тӀара оалхазараш леладу ферма. Цо торо хулийтаргья кастта хиле доала дарегӀара дулх а фуаш а хилийта. Цо а ший аргӀанна алсамйоаккхаргья тха колхоза доход.

ХӀанз тха колхозе шерра даьржад гӀишлош хьалъелга. Хьалбе болабаьб кхалаж лоаттаю гӀирс, минеральни удобренешта йола склад, баьца дaараш лоаттаду гӀирс, шурий - товарни фермера обеменительнии ветеринарнии пункт. Уж ерригa объекташ укх шера эксплуатаце дӀалургйолаш я.

КПСС XXIII съезда решенеша дегаш айдаь тха колхозхой тӀагӀертта къахьегаш хилар — белгалдаь декхараш кхоачашдергхилара бола тешам ба.

Ш. АБДУСАЛАМОВ,
Грозненски районерча «Советская Россия» яхача колхоза председатель.

Редактор **М. К. ЛЬЯНОВ.**

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СУДА ПЛЕНУМ

Укх деноашка, председателал деш Л. Н. Смирнов а волаш, РСФСР Лакхехьарча суда пленум хилар.

РСФСР Лакхехьарча суда председателa заместителa В. В. Шубина докладах пленумо ийцар нах бовхарахи гӀаьрал леладарахи дола дешаш дувцара йола судий балха практика.

Пленумо судашта хьалхадаьккхар цу зуламашцара къовсам чӀоагӀбанза барг ца хилар, хӀана аьлча нах бовхари гӀаьрал леладари эггара кхерамегӀа долча зуламех цаӀаш доландаь; царех зулам дувл социалистически наьха шоайи доалахьенна дийнна ца Ӏеш, советски гражданий вахара а унахцӀенонна а. Следственни органаши судаши декхарийла я беххебараша даь зуламаш дизза хьагучадаха, кхензабараш юкъе а болаш даьча зулама юкъе кхийнараша лаьца дакъа гучадаккханза ца дита. Судаша чӀоагӀагӀа дола уголовни таӀазараш де деза нах байхача е гӀаьрал даьча наха, къаьстта а гӀулакх халча доаккха хьалаш долаш хилча, хӀаьта иштта зулам делга вӀаштӀехьдаьхарий, рецидивистий, уж зуламаш де кхензабараш юкъеувзача наьха хьакъехьа.

АССР лакхехьарча судашта, краяйи областийи судашта тӀадиллад нах бовхарахи гӀаьрал леладарахи дола дешаш халкъа судаша дувцара лоаттабу тӀахьожам чӀоагӀагӀа хулийтилга, зуламаш па дайтара ду гӀулакхаш дар вӀаштӀехьдахаран чакхдахаран царна дукхагӀа практически гӀо лоаттаделга, судий болх прокуратураи общественни порядок лораяра министерстваи органашца цхьана тарлуш беш хилар Ӏалашделга.

Пленума балха юкъе дакъа лаьцар СССР Лакхехьарча суда председателa хьалхарча заместителa В. В. Кулакова, РСФСР прокурора В. М. Блинова.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

СЕНТО юха а дийнъе гӀерт

20 апреле Анкаре хьайийллай хӀара шера хула СЕНТО доакъашхой — мехкий Министрий Совета сесси. Америка ВӀашагӀкхийттача Штаташеи Англеи вӀашагӀъеллача цу тӀема группировкана юкъе бода цу районера кхо мохк — Турци, Иран, Пакистан, хӀаьта иштта Англи а. ВӀашагӀкхийтта Штаташ официально СЕНТО член яц. Цхьабакъда, мадарра аьлча цун политика къоастам бераш уж я. США геттара хьинаре дакъа лувц СЕНТО керттерча органий, цар дакъе тӀема комиссе а Министрий Совета сессе а балха юкъе. ЛерхӀаш да Анкаре кхаьча США паччахьалкхен секретарь Дин Раск хӀанзарча сессе а керттера йиш лекха дага волаш хилар.

СЕНТО-на хьалхашка из вӀашагӀъеллараша увттаду декхараш НАТО-си СЕАТО-си кхоачашде лерхӀарел дукха эргагӀа дац, СЕНТО-х цу, блокашта юкъера уж «вӀашагӀъювза зӀанара чӀуг» яха цӀи хозахета тиллаяц «Вашингтон поста». Цхьан оагӀонгахьара, СЕНТО-на юкъедолха азиатски мехкаш тӀема кийчлуга сихдара цу группировках пайда эца гӀерт. Вокх оагӀонгахьара — цун врагӀа дола дит цу районерча къамий-кортамукъален болама духьал, блокех дӀа ца кхетадара политика лелаеча паччахьалкхенашта духьал дераде гӀерт.

Цхьабакъда, СЕНТО чу доалдерашта уж кхоачаде лерхӀа гӀулакхаш чакхдаха тӀа-тӀа халагӀа хулаш доагӀа. Багдадски пакт — хӀанзарча СЕНТО фу доладаьр дунен тӀа яьлча тӀоне дӀадахача цхьайтта шера ходаллал хувцамаш хиннад Юхерчеи Юкъерчеи Малхбоалене. ТӀема группировка вӀашагӀъелларий сихбенна кхыметтел цун цӀи а хувца йийзар — уж англичанаша оттаваь Нурий Саид 1958 шера тӀера дӀаваьккхачул тӀехьагӀа Багдадера духхьала аракхайсар. Къамий хьашташ шоаш тӀа-тӀа дукхагӀа ходалийта дьийнад Пакистана, Ирана, Турце политикана юкъе а. ДикагӀа вӀаштӀехьдувлаш доагӀа, масала, цар Советски Союзаца а кхыча социалистически мехкашца а леладу гӀулакхаш.

Ши шу хьалха Турцеи, Иранеи, Пакистанеи вӀашагӀъеллар регинальни экономически организаци, хӀаьта из Вашингтона чамехьа а хиланзар. Американски столице цунах лаьрхӀар уж паччахьалкхенаш СЕНТО экономически политикана раьза ца хилар из долга.

ХӀанз Къилбаседен - Атлантически блокагарча кризисо кхы а нонагӀа мелъяьй чӀоагӀа йоаца СЕНТО хьаллоаттаю къовлораш. Вашингтонеи Лондонеи цӀенхаштта саготдеш ба, цу группировкана дӀахо хургдар фуд ца ховш. Цудухьа, хьахойташ махиллара, США паччахьалкхен секретарь Раск Анкаре вахав къаенна тишлуш латтача СЕНТО организмага юха а садолийта гӀорта дагахьа. Сессе дувцаргдола дешаш дӀакхайкадаьдеце а американски кепа йоазоно дикка ходолийташ дувц Раска ший портфела чу а дехка дуккха а СЕНТО кхыча доакъашхошта дола «гӀадгӀилгаш доаха дешаш» дихьа хилар. Шедолчоах хетаргахьа, эггара хьалхагӀа а Вьетнамах долча деша хьакъехьа ший партнераштa тӀагӀорта дага ва из. ХӀанз, Вьетнамера американски хьашташ морально-политически хьакъехьа дӀахоададар кхы а нонагӀа чӀоагӀдеина долаш, США безам хургбар тӀема блокий пуржинаш, цар даькъе СЕНТО дараш а тӀехьа, хьоаде — шоай цхьоагӀонхоша Вьетнаме шоаш хьинаре хьалкхоабилга царгара дӀадехар духьа.

Анкаре арадувлача влияни еш долча «Ени газете» яхача газето, тхона хетаргахьа, даха бокъо а йолаш цу деша хьакъехьа лоралулга хьалхадоах. ВӀашагӀкхийттача Штаташтеи Англенеи. Газето дӀадех СЕНТО вӀашагӀъеллараша цун азиатски члений хьашташ дукхагӀа кхеталга. ХӀаьта цу хьаштий Вьетнамерча американски интервенцеца цхьаккхе а хӀама юкъара хила йиш а яц. Ужаш Пакистана, Турце, Ирана халкъаш машаргеи кортамукъаленгеи кхувш хиларца хада йиш йоацаш дувзаденна да.

В. ХАРЬКОВ,
ТАСС-а обозреватель.

ВАЛЬДЕК РОШЕ ЗАЯВЛЕНИ

ПАРИЖ, 20 апрель. (ТАСС). Французски коммунистически парте парламентски группа заседани хилар. Заседанел тӀехьагӀа ФКП Генеральни секретара Вальдек Роше заявлени йир кепайоазонна. Цу тӀа цо даьшхар социалистически партеи «демократически объединенеи» депутаташа Къаман собране оттаяь Помпиду правительствах ца тешарах йола резолюци коммунисташа хьаллаца ца тигара бахьанаш.

Нагахьа санна ювцашъяр правительства юкъарча политиках лаьца, цу даькъе, цун экономически социальнии политиках лаьца хиннаяларе, аьлар В. Роше, оаха из хьаллоацаш голосовани ергъяр, хӀана аьлча, Французски коммунистически парти, хьалха а санна, хӀанз а къаьсттача цхьан сага карарча Ӏаьдалаи цун реакционни политиканеи духьал йолаш юсаш я. Цхьабакъда, тхога йиш яц французски бӀу НАТО американски командованена кӀалхара хьабоаккхилга бехке деи Францера американски тӀема базаш дӀа ца яхеи лаьрхӀа йола текст хьаллоацаш голосовани е.

ТӀема блокаш, йоахар ФКП Генеральни секретара дӀахо, вӀашагӀъехкаяр шийлача тӀема юкъагӀа. Оаха лерхӀ тӀема блокашта меттел Малхбоаленъяраш а санна, иштта Малхбузен а ерригa паччахьалкхенаш чулоацаргйолаш а деррига халкъашта кхерамзлени машареи тешам хулийтаргболаш а йола коллективни кхерамзлен система хилийтара долча дешага хьажа ха кхаьчалга. ФунагӀа-моллагӀа дале а, кхыметтел цхьа ха яллалца тӀема блокаш йолашюсаргхуле а, Францена гӀойле я, из яле а кхы яле а йолча блока юкъе а йоацаш, дунен халкъашта юкъерча арене деррига халкъаш вӀашкаувзара, герзаш кӀезигдара, машаре цхьана дахара гӀулакхаш деш, ерригача паччахьалкхенашта юкъе, цар общественни строй моллагӀа яле а цхьана гӀулакхаш леладелга хулийташ хилар.

Из тӀема блокашкара тӀехьашкадовлара политика, коллективни кхерамален, тӀахьожам а лоаттабеш массане а герз дӀадаккхара политика Франце дерригача аьрдехьарча низий политика хила езаш яр аьнна хет тхона, белгалдаьккхар В. Роше. Французски коммунистически партена, ший оагӀонгахьара, лов ерригача аьрдехьарча партеша цу оагӀонгахьа барт бара гӀулакхаш лехилга а, хӀаьта цунца Францеи машареи хьашташта маэшара йола позитивни политика вӀаштӀехьъяккха торо хулга а.

Правительствах ца тешарах йола резолюци Къаман собране ювцилга доладеннад тахан делкъал тӀехьагӀа. Резолюцена голосовани бийса яххача хана ергхилар лерхӀаш да.

Вьетнама Демократически Республика Сонла яхача провинце юртбоахама кооперативашка сухал баь лел аьхки чубахьача хьувкъама лаьрхӀа дӀадийнача дугана Ӏунал дара балхаш.

Сурта тӀа: тайски къамах бола мехкарий балхаш деш ба Сиенг Донг яхача юртарча дуга дийнача кхай тӀа.

ВИА—ТАСС сурт.

Бомбаш еттилга сацанза да

ХАНОЙ, 20 апрель. (ТАСС). 7 флота кемаш тӀа а Къулбехьен Вьетнамерчеи Таиландерчеи США базашка а латтача американски самолеташа 18 апреле, ДРВ фегарча доазонашка чу а хьийлха, бомбаш йийттай Хатинь, Нгеан, Лаокай, Куангминь яхача провинцешкарча а Виньминь яхача районерча а нах бахача районаштеи экономически объекташтеи, яхаш, хоам бу ВИА агентства.

Цунца дувзаденна Вьетнамски халкъа эскара лакхехьарча командоване бувзама миссе духьале кхайкаю послани яхьийтай Вьетнамерча хьежареи тӀахьожам лоаттабареи дунен халкъашта юкъерча комиссега. Цу тӀа цо чӀоагӀагӀа бехк биллаб американски авиаце цу гӀаьрала гӀулакхашта.

ЛадувгӀа

23 АПРЕЛЬ, 1966 ШУ.

РАДИО: 6.30 — Нохч-ГӀалгӀайчен лаьтта леладархо (нохчий меттала). 6.45 — РВ-23- и УКВ цхьоалагӀча программей гӀолла ашараш. 6.45 — Горсете гӀолла хоамаши ашараши. 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Передачай программа. 8.10— «Сердало» газета оагӀонаш тӀара. 8.20 — Концерт. 8.45 — «Къона тӀехье» (нохчий меттала). 16.00 Дувцар «Доккха баркал» (нохчий меттала). 16.15 — «Микрофона хьалхашка ба къона музыканташ» передача (эрсий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала). 17.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.15 — Бамутски школай хьехархой заявкех оттадаь концерт. 17.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.00 — Москвера трансляци. 19.00 — «Къонах» (нохчий меттала). 19.15 — Литературни передача. Кодзоева Тамарий «Бекхам» яхача дувцарах оттаяь инсценировка (гӀалгӀай меттала). 19.35 — Моттигерча композиторий музыка.

УКВ: 9.00 — Кагирхой иллей концерт «Уала е еза». 9.23 — «Сийле». Виноградскаяс яздаьча «Сийг» цӀи йолча книжках оттаяь радиопостановка. 10.03 — «Советски композиторий музыка». Концерт. 11.20 — Чайковский юххьанцара сюита. 19.00 — «Эстрадни дуэтий сайре». Концерт. 19.41 — «Са сесага мар» яхача спектакла монтаж (нохчий меттала). 20.40 — «Сакъердаме доттагӀий болча хьоашагӀа» яха музыкальни передача. 21.05 — «Румынски радио эстрадни оркестр». Концерт. 21.20 — «Картины» цӀи йола радиопостановка. 21.55 — «Бокъонца волча сагах йола повесть. Прокофьева опера монтаж. 22.45 — Свиридова «Курски иллеш».

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.25 — ГӀалгӀай поэташа Ленинах. 18.40 — «Хьалъеш латтача гӀишлошта дукхагӀа кхоачам» яха тха интервью. 19.00 — Прокофьев Сергей (ваь 75 шу дузача дена). 19.50 — Халкъашта юкъера обозрени. 20.10 — Заявкех оттадаь концерт. 20.50 — «Воздушни извозчик» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Цӏеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктохкама секретара—2-45-48; партийни вахареи, промышленнии, юртбоахамеи, культураи, письмойи отделий— 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05151. Заказ № 2134.

ӀИЛМАИ ТЕХНИКАИ ДАЬКЪЕ ТЕЛАЧА ЛЕНИНСКИ ПРЕМЕШТА

ЙОЛЧА СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕРЧА КОМИТЕТЕ

ӀИЛМАИ ТЕХНИКАИ ДАЬКЪЕ ЭГГАРА ЛОАРХӀАМЕ ГӀАРА БАЛХАШ ДАРАХ ЛЕНИНСКИ ПРЕМЕШ ХЬОЖАЯРА ХЬАКЪЕХЬА

(Йистедоалар. Доалалур 1-ча оагӀо тӀа).

хьалхара параметраш 130 ата а йолаш 100000 квт низ бола Т-100—130 яха теплофикационни парови турбина халкъа боахама юкъе яхьарах.

5. **Тучкевич** Владимир Максимовича, физико-математически Ӏилмай доктора, СССР-а Ӏилмай Академе А. Ф. Иоффе цӀерахча института физико-технически лабораторе заведующена, **Тепман** Илья Аврамовича, саранси «Электровыпрямитель» яхача завода керттерча инженера, балха кулгалхошта **Челнонов** Валентин Евгеньевича, физико-математически Ӏилмай кандидата, **Шуман** Валентина Борисовнайна, технически Ӏилмай кандидата, **Грехов** Игорь Всеволодовича, СССР-а Ӏилмай Академе А. Ф. Иоффе цӀерахча физико-технически института Ӏилман болхлошта, **Васильев** Иван Ивановича, саранси «Электровыпрямитель» яхача завода директора, **Крылов** Леонид Николаевича, лабораторе начальника, **Булкин** Анатолий Дмитриевича, лаьрхха йолча конструкторски бюро начальника, **Учайкин** Илья Григорьевича, керттерча технолога заместителя, цу завода болхлошта р-п переходаш йолча чоалханерча структураштаи тохкам барах, силови кремниеви вентилаш хьаяра технологи кийч а я, уж дукха производства юкъекхахьийтарах.

6. **Досмухамбетов** Джулдасталий Ахмедовича, «Казахстаннефть» яхача объединене начальника, **Дьяков** Борис Федоровича, геолого-минералогически Ӏилмай доктора, Ерригсоюзни мехкдаьтта Ӏилма-тохкама геологоразведочни института директора заместителя, **Черепанов** Николай Николаевича, геолого-минералогически Ӏилмай кандидата, цу института воккхагӀволча Ӏилман болхлочоа, **Есенов** Шахмардана, Казахски ССР геологе министра, **Иванов** Евгений Ивановича, Малхбузен-Казахстански геологически управлене начальника, **Имашев** Нарен Урынбаевича, цу управлене керттерча геолога, **Матвеев** Владимир Георгиевича, Казахски ССР геологе Министерства отдела начальника, **Махамбетов** Халила, Узеньски геологоразведочни экспедице керттерча геолога, **Узбекгалиев** Халел Жагпаровича, «Мангышлакнефтегазразведка» яхача треста управляющена, **Токарев** Валентин Петровича, цу треста керттерча геолога, **Калинин** Николай Александровича, геолого-минералогически Ӏилмай доктора, СССР-а геологе Министерства отдела хьалха хинна начальник — нефтегазоносни провинци къулбехьарча Мангышлаке хьаелларахи «Узень», «Жетыбай» яха мехкдаьтта доалла моттигаш таххарахи.

7. **Аширов** Каимил Бекировича, геолого-минералогически Ӏилмай доктора, «Гипровостокнефть» яхача института директора заместителя, **Губанов** Александр Ивановича, технически Ӏилмай кандидата отдела начальника, **Келганов** Венедикт Ивановича, технически Ӏилмай кандидата, лабораторе начальника, **Осипов** Михаил Григорьевича, технически Ӏилмай кандидата, директора, **Сазанов** Борис Федоровича, технически Ӏилмай кандидата, сектора начальника, **Сургучев** Михаил Леонтьевича, технически Ӏилмай кандидата лабораторе начальника, цу института болхлошта, **Иванов** Петр Васильевича, «Первомайнефта» мехкдаьтта-промыслови управлене керттерча геолога, **Такоев** Дзандар Авсимайховича, «Куйбышевнефть» яхача объединене начальника, **Ханин** Исаак Лазаревича, цу объединене керттерча геолога, **Муравленко** Виктор Ивановича, хьалха хиннача Средне-Волжски совнархоза управлене начальника, **Дубинин** Александр Захаровича, «Куйбышевнефть» яхача объединене хьалха хинна керттера геолог — Ӏилман лард а йолаш Куйбышевски областе мехкдаьтта доалла моттигаш тохкача практически блокови системаш юкъекхахьарах.

8. **Судницынков** Борис Васильевича, технически Ӏилмай доктора, СССР-а Ӏилмай Академе Сибирски отделене горни гӀулакха института воккхагӀволча Ӏилман болхлочоа, **Суксов** Геннадий Ильича, технически Ӏилмай кандидата, лабораторе заведующена, **Чинакал** Николай Андреевича, СССР-а Ӏилмай Академе члена-корреспондента, директора, **Есин** Николай Николаевича, технически Ӏилмай кандидата, **Зиновьев** Александр Александровича, технически Ӏилмай кандидата, Ӏилман болхлошта, **Емельянов** Петр Михайловича, **Семенов** Леонид Ивановича, **Купреев** Иван Александровича, боккхагӀболча инженерашта, цу института болхлошта, **Сидоренко** Анатолий Кирилловича, технически Ӏилмай кандидата, Криворожски горнорудни института кафедра заведующена, **Бабенко** Сергей Федоровича, цу института доцента, **Макаров** Константин Филипповича, Кузнецки металлургически комбината Темир-Тау яхача рудника керттерча механика, **Чернилова** Эла Гершева, «Коммунист» яхача криворожски горнорудни оборудоване завода бюро начальника — лаьттана кӀалхарча хьалашка скважинашта бурув тохара лакха къахьегама овсарле йола механизмай комплекс Ӏилман ларда тӀа вӀашагӀа а елла производствана юкъеяхьарах.

9. **Воинов** Семен Георгиевича, технически Ӏилмай доктора, воккхагӀволча Ӏилман болхлочоа, балха кулгалхочоа, **Осипов** Алексей Ивановича, технически Ӏилмай кандидата, кердача металлургически технологе института директора, **Шалимов** Анатолий Георгиевича, технически Ӏилмай кандидата, лабораторе начальника, **Косой** Леонид Финеасовича, **Калинников** Евгений Сергеевича, технически Ӏилмай кандидаташта, боккхагӀболча Ӏилман болхлошта, И. П. Бардина цӀерахча Ӏаьржача металлурге Центральни Ӏилма-тохкама института болхлошта, **Точинский** Антоний Севериновича, цу института хьалха хиннача инженера-металлурга, **Лубенц** Иван Артемьевича, Челябински металлургически завода директора, **Голиков** Евгений Сергеевича, цу завода цеха начальника, **Гусаров** Владимир Николаевича, Челябински электро-металлургически комбината директора, **Марнелов** Александр Ивановича, Златоустовски металлургически завода керттерча инженера, **Власов** Анатолий Андрияновича, КПСС Челябински областной комитета езача промышленноста хьалха заведующи хинначоа — коача синтетически шлакаш чуйолча ковша чу обработка а еш тайп-тайпарча гӀулакхашта эшаш дола лакха дикал йола болат хьадара технологи кийч а я производства юкъеяхьарах.

10. **Ким** Михаил Васильевича, Красноярски Промстройниипроекта Норильски Ӏилма-тохкама отдела кулгалхочоа, **Муравьев** Дмитрий Максимовича, Норильски комбината гӀишлой управлене начальника, **Зайдел** Абрам Ионовича, цу управлене керттерча инженера, **Анисимов** Леонид Ивановича, капитальни гӀишлошъяра отдела начальника, **Ройтер** Леонид Андреевича, начальника заместителя, **Эпштейн** Иерохим Яковлевича, керттерча инженера, цу отдела болхлошта, **Битадзе** Михаил Алексеевича, проектни контора бригада кулгалхочоа, **Непокойчицкий** Витольд Станиславовича, керттерча архитектора, **Лазарев** Николай Никифоровича, отдела кулгалхочоа, цу контора болхлошта, **Ермилов** Борис Федоровича, комбината директора заместителя, **Коляда** Василий Ниловича, гӀишлой материалаш яра управлене керттерча инженера, Заполярни норильски комбината болхлошта — цӀаккха лаьттагӀар гӀор дӀа ца йоалаш бирсача климата хьалашка Заполярни норильски комбинати город Норильски хьалъеча прогрессивнии индустриальнии методаш юкъекхахьарах.

УНАХОЧОХ ДОГ ЛАЗАШ ЦА ХИЛЧА...

Шийна бера цамогар кхийтача, Ӏохкийтта, дӀакхийтта саккхат хилча, даьгеи наьнагеи мел бала, сагото кхоач — из массанена а дика ховш да. Из санна хатар деча, юххьанца лор дагавох даьшта-ноаношта. Из иштта да а дв. Цхьан дийнахьа, 15 апреле, кхера кхийтта бӀарг лозабаь дикь шу даьнна кӀаьнк а ийца Ленински района 3-ча поликлинике бӀаргий лора тӀавахар со. Путилина Алевтина Леонидовна, безаме тхо дӀатӀа а ийца кӀаьнк а хьаьста, кӀаьда кулг тохаш, лозабаь кӀаьнка бӀарг зе эттар. КӀаьнкагара бала кхаьчача санна, юкъ-юкъе корта а оагабеш, массе оагӀорахьара бӀаргага хьежа ше яьначул тӀехьагӀа, Алевтина Леонидовнас аьлар, кӀаьнк Ӏалаьмате сика больнице Ӏовужаванза варгвац, бӀарг чӀоагӀа лозабаьб.

Заводской районерча № 4 йолча больнице хьожавир кӀаьнк. СихагӀа больнице хьалкхоачавича кӀаьнк больнице Ӏовижавар дикагӀа вӀаштӀехьдалар догдоахаш ха ца йоийташ больнице бӀаргий лораш болча отделене приемне вахар со. Очередь хьатӀакхачарга хьежаш баьӀаш тоъал нах бар коридора чу. ТӀехьарвар малав а хьежа, регистратуре ягӀача Смирнова Полина Нестеровнайга дӀахьекхар аз сайгара направлени.

— Цхьан минута сабарделахь, — аьлар Полина Нестеровнас, — аз укх сахьате медсестра хьаараяйт хьона!

ХӀанз-хӀанз сестра хьаара ма йоагӀий яхаш, юкъ-юкъе саготдеш велхаш кӀаьнк а волаш, дикка ха яькхар аз коридора чу хьежаш.

БӀаргий лоро, хьаара а вакле, очередах вале а веце а, шийна вовзар ийце дӀачу а водаш Ӏуйрийна 9 сахьат даьлча денз 11 сахьат дала доллалца ваьгӀар со цига. Юххера а, кхы воагӀа а ца венна, цӀаькха Полина Нестеровча йолча дӀатӀа а ваха хаьттар аз:

— Из Ӏа йийца сестра хьайоагӀаргйолаш йий-хьогӀ?

—Бехк ма баккхалаяь, йицъеннаяр со.

Юххера а сестра хьаара а яьина, сай кӀаьнк а тӀехьа бӀаргий лора Лиховол Борис Михайловича кабинете дӀачуваьккхар со. Цхьа ха яьккхар аз со лорага дӀайист а ца хулаш, лор сога хьайист а ца хулаш, дӀачуваьнача латташ. ТӀаккха хьажаюкъе боаллаш шод а болаш, экккийта хьабӀара а хьежа, аьлар нов. Лиховола:

— Кхы латта везац хьона, зӀамига саг. (Геттара тоӀадаь, со футтарвеш санна, аьлар цо «зӀамига саг» яха дош). Укхаза яц кӀаьнк Ӏовужаве моттиг, хье хьавайтача юхаваха мукъа ва хьо. — Аз шийна доккха во дича санна, цӀимхара хьежар из согахьа.

— Укх кӀаьнка бӀаргага хьо хьежача-м иштта ца ала мегар Ӏа из, лор, — гӀулакх эшача сага оазаца гӀийло аьлар аз.

— Моттиг яц, ма яхий аз. Из кхетадаций Ӏа? ТӀаккха моттиг йоацаш хилча цу хьа кӀаьнкага хьежаш зехьа ха сенна йоаю аз!

— Укхаза моттиг я, аьнна направлени а енна хьал а венав со укхаза, лор, дӀаэцавалара Ӏа ер кӀаьнк — кхераме чов я укханна хиннар.

— Йийшай аз-м направлени а.

— ТӀаккха ӀотӀаяздел хӀаьта укх направлене тӀа моттиг яц аьнна.

— Аз багах дӀа ма аьннадий моттиг яц. Тоъаций хьона?

— Ай, со ваггӀашехьа а, хьаара а вуклаш Ӏа Ӏайха дӀачуккийлараш мича бувшабир Ӏа Ӏо? — Из хьа гӀулакх дац.

Лиховолацара къамаьл кхы дӀаьхде ца дезарах со хоадамболлаш тешавеш дар гӀулакх. Сайна направлени еннача Алевтина Леонидовна Путилина йолча юха а ваха дӀадийцар аз деррига. Алевтина Леонидовнас, ше эзде саг хиларга хьежжа, доагӀаш дола гӀулакх дир са кӀаьнка. Из кӀаьнк шийна хилча а кхы чӀоагӀагӀа яла йиш йоацаш оарцагӀъяьлар лор Путилина из больнице Ӏовужаве. Республикански больница бӀаргий отделене заведующега, медицински Ӏилмай кандидатага Мария Михайловна Сахаровайга телефон а теха кодабир Алевтина Леонидовнас кӀаьнка бала.

— Хьахьожаве укхаза, — аьлар Мария Михайловнас. — Оаха лохаргья цу кӀаьнка-м моттиг.

КӀаьнк ийца со дӀа ма кхаьчча а дӀайийцар из больнице хоза-мерза къамаьл а даь, кӀаьнк хьаста а хьаьста. Лиховола сона даьча «гӀулакха» тара дацар из гӀулакх.

А. ЗЕМБУЛАТОВ.

КПСС XXIII СЪЕЗДА ДЕЛЕГАТА ДУВЦ

ХЬИНАР АЙДЕННА

Дукха ха йоаццаш хинна чакхъьянна КПСС XXIII съезд — вай парте а мехка а историе чу Ӏалаьмате боккхача лоархӀамера моттиг дӀалоацаш дола хӀама да. КПСС XXIII съезда болх, цо яь решенеш — аргӀанна хьаэтта коммунизм хьалъяра проблемаш кӀоаргга Ӏилма ларда тӀа. Ленина санна хьакхаш-та а принципиально а къоастаяра боккъала а башха хьокхам ба.

Вай мехка цу боккъала башхача событена юкъе дакъа лоацаш хила ираз кхаьчар сога а.

Делегатий уйлан юкъмоттиге дар вахаро ше, практико хьалхашка увттадаь политика, экономика, идеологе, организаторски балха деъаш.

Съездо къоастадир вай чурча политика а боахама балха а керттера лостамаш аргӀанарча пхе шера чухь мишта хила деза. Делегаташа заседанешта юкъерча мукъача ханашка, группашка вӀашагӀа а бетталуш, шоайла ювцар нов. Л. И. Брежнева яь КПСС ЦК отчетни доклад, вӀаши шоашта хеталуш дараш дувцар. ХӀаьттехьа а делегашта дагаухар керда уйлаш, пятилетке де лерхӀараш ханал хьалха даь доахилга дагаухар.

Съезде къаьстта боккха теркам тӀаберзабаьбар юрта боахам дегӀакхувлара дешашта. Пхе шера чухь ялат доаккхилга юккъера лаьрхӀача 30 процент, кхыйола юртбоахама культураш йоахилга 25 процент алсамдоаккхилга лаьрхӀад.

Цу хьакъехьа дукха да тха колхоза къахьегамхоша де дезараш а.

Укх дӀадахача шерашка экономически хьакъехьа чӀоагӀа боахам хинна дӀаэттай тха артель. Материально - технически база дикагӀа тоаеннай. Колхоза деррига экономически хьокхамаш дегӀадаьхкад. ВорхӀ шера чухь ялат доаккхилга алсамдаьннад 1,3-зза, баьца дааргаш — 3-зза, гидуаргаш — 1,4-зза. Доахан 3,8-зза дийбад, шура 2,3-зза дукхагӀа йоах. Еррига юртбоахама культураш хьувкъар лакхденнад. Уж гӀулакхаш Ӏалашдуденнад тхога лаьтта леладара культура лакхъяр бахьан долаш, лаьттаех дикагӀа пайда ийбар, органически а минеральни а удобренеш юкъекхахьар бахьан долаш.

Колхоза доходаш цу юкъагӀа дегӀаяьхкай 2,5-зза. Дикка дукхагӀа а хиннай, керда а яьннай машинно-тракторни парк. ХӀанз тха 27 трактор я, царех 12 гусенични а йолаш. Автомашинаш а кхозза алсамъяьннай тха.

Дахача шера тха колхоза правлене шийна болх, вӀаштӀехьбаьхар, КПСС ЦК мартовски Пленумо юрта боахам тӀа оттадаьча кердача хьалех пайда а ийбеш. Цу Пленума решенеша цӀаькха а дӀахьекхар партеи правительствай хӀара денна колхозни ахархой йоакхо еш хилар. Цу решенеех алхха тха колхоза а 1965 шера 54 эзар сома материальни пайда баьлар. Шекара свекла, гидуаргаш, ялат, кхыйола юртбоахама культураш яхарца колхозхой материальни хьаштдолаш хилар лакхденнад.

Белгалдаккха деза 1965 шера паччахьалкхенга юртбоахама продукташ йохкара план кхоачашъяь хилар — дулх, ялат, баьца дааргаш дохкара план 100 процент кхоачаш йир. Планал совгӀа 1065 тонн шекара свекла ехкар тха колхозо паччахьалкхенга, хӀаьта цо тха колхоза доход чӀоагӀагӀа лакх а йир. Дахача шера тха колхоза доходах 540 эзар сом хилар.

Дахьача толамех доккха дакъа лаьцад тха наха а. Дика къахьийгар кхаш леладеча бригада. Цо вӀаштӀехьдаьккхад дикагӀча агротехнически ханашка культураш дӀаювлга, дика Ӏуннал дир дӀайийначa культураштa. Из бахьан долаш дика хьийкъар шекара свекла. Планах оттаьча 200 центнера меттел ерригача майдах хӀара гектара тӀара 277 центнер свекла яьккхар. ХӀаьта силоса йийнача хьажкӀий 158 гектарах хӀаранe тӀара 512 центнер моша доакъар даьккхар.

Доахан кхоабача боккъала а башха къахьегаш ба нн. Гучигов, Эдиев, Габаров, кхыбараш. Юккъера лаьрхӀача деннеи бийсаннеи 500—600 грамм дозал тӀакхет цар кхоабача доаханна.

Дукха болх баь чакхбаьккхаб оаха гаьнарча даьгӀенашка хьайбаш доажадара участке. Укхаза хьалъяьй хӀаране чу 200 хьайба хошаш йола хьайбай ши помещени. Гаьнарча даьгӀенашка хьайбаш доажадар — дарегӀара дулх даккхара йола лоархӀаме резерв ма йий.

ТӀеххьарча хана тха колхозхоша Ӏаламгара хьамукъадаьккхад хӀамаш дӀаера дола 800 гектар лаьтта, цу тӀа хинна кӀотаргаш дӀа а яьха.

ХӀанз тха колхоза къахьегамхой деррига низаш тӀадерзадаьд КПСС XXIII съезда решенеш кхоачашъеш чакхъяхара. (

1966—1970 шерашка халкъа боахам дегӀакхувлара пхе шера планах йолча Директиваш тӀа доккхача маӀане лерхӀ ялат доахилга алсамдаккхар. Цудухьа хӀанз, тхоай торонаш юха лархӀа а лаьрхӀа, тхо юха а хьежад оахош хьалхагӀа тӀанийцача социалистически декхарашка. ХӀара гектара тӀара гурахь дув кӀа 25 центнерал кӀезигагӀа доацаш, хьажкӀаш — 40 центнер, гидуаргаш — 12 центнер, шекара свекла — 250 центнер, силоса йийна хьажкӀаш — 350 центнер, баьца дааргаш — 150 центнерал кӀезигагӀа доацаш доахилга лаьрхӀад оаха укх шера. Цул совгӀа, паччахьалкхенга планал совгӀа, йохка лаьрхӀад ялатий 50 тонн, баьца даарий 150 тонн, шекара свекла 1500 тонн.

Хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхоачашдара еррига коллективо дукха а тӀагӀертта а къахьеганза даргдац.

Тхоай хий дехкача лаьтташна массаза а хургйола комплексни звеноша вӀашагӀъехнай тханцига. Царна тӀачӀоагӀдаьд севооборот йизза чакхъяллалца хургдола лаьтташ. Звеношта юкъе ба тракторишташ, хий дехкараш, хӀамаш дӀаювраш. Царна тӀачӀоагӀъяьй хиланза яргйоаца техника.

Укх шера боккха теркам тӀабераьб оаха удобренеш еттара. БӀаьсти юв культураш дӀаювш. 8 эзар тонн органически удобренеш кӀальяхийтай оаха. Ялаташ дӀадийнача хӀара гектара тӀа 3,5 центнерага кхоачаш минеральни удобренеш яхийтай, шекара свекла ювча — 5 центнер, гидуаргаш ювча — 4 центнер, баьца дааргаш дувча — 6 центнер. Уж хьалха дӀаихача шерашка оаха ахийтарел дикка дукхагӀа я. Дерригача гурахьа дийнача ялаташта вегетационни хий диллад, хӀаьта еррига бӀаьстий йийнача культураштa кхоачамхиллал тӀоадал чу а соцаьй. Дувцилга а яц цу дерригача гӀулакхаша шоайла юртбоахама культура дикка дукхагӀа хьувкъаергхилар.

Дахача шера шийна ханнахьа а дика а чакхдаьнхадар оаха бӀаьсти юв культураш дӀаювлга. Цхьабакъда, царна Ӏунал делга хьедолийташ а брак еш а чакхдийлар. Къаьстта а во чакхдаьккхадар гидуаргашта культиваци елга. Из бахьан долаш хӀара гектара тӀара чуэца езаш хиннача 18 центнера меттел 6,4 центнер мара генараш а даланзар тхона. Дала дезачул 350 тонн кӀезигагӀа даьлар уж, вешта аьлча 60 эзар сом кӀезигагӀа хилар царех.

Укх шера гӀулакх овлангара денз хувцаденнад. Долла а хӀама даьд балха тӀа брак ца хилийтара, йоккха уйла тӀаяхийтай къахьегам вӀаштӀехьбаккхара звеньевой системана, звеньевой роль лакхъяьй. ХӀанз тӀехдаьнна дика баьца тоаденна да деррига гурахьа дийна ялаташ. Царга хьежача тешам бенна ала йиш йолаш да белгалдаь хьувкъамаш даргхилар.

Лакхача агротехнически боарамe чакхдаьнхад оаха бӀаьсти юв культураш дӀаювлга. Хьувкъамаш лакхдар духьа оаха дӀадийнад тхоай колхоза лаьтташка зем а боаккхаш техка дикача тайпах дола фу.

Доккхий декхараш да тха хьайбаш леладерашта хьалхашка латтараш а. Укх шера хӀара бажача Ӏаттагара 1800 килограммага кхоачаш шура йоаккхилга лаьрхӀад оаха. Из декхар кхоачашдара хӀара бежан керта лаьрхӀача 18 тонн силос, 1,5 тонн йол, 250 килограмм концентрированни доакъар кийчде деза оаха. Кхы а дукхагӀа уж доакъараш Ӏоадара йола еррига а торонаш я тха.

Цул совгӀа, тха колхозе боккха болх беш латт деттача доахана фу дикагӀа тоадара.

Укх шера тха колхозе юлларгйолаш я тхоай коа тӀара оалхазараш леладу ферма. Цо торо хулийтаргья кастта хиле доала дарегӀара дулх а фуаш а хилийта. Цо а шийна аргӀанна алсамйоаккхаргья тха колхоза доход.

ХӀанз тха колхозе шерра даьржад гӀишлош хьаьъелга. Хьалбе болабаьб кхалаж лоаттаю гӀирс, минеральни удобренешта йола склад, баьца дааргаш лоаттаду гӀирс, шурий товарни фермера оаменительнии ветеринарни пункт. Уж еррига объекташ укх шера эксплуатаце дӀалургйолаш я.

КПСС XXIII съезда решенеша дегаш айдаь тха колхозхой тӀагӀертта къахьегаш хилар — белгалдаь декхараш кхоачашдергхилара бола тешам ба.

Ш. АБДУСАЛАМОВ,
Грозненски районерча «Советская Россия» яхача колхоза председатель.

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СУДА ПЛЕНУМ

Укх денношка, председателал деш Л. Н. Смирнов а волаш, РСФСР Лакхехьарча суда пленум хилар.

РСФСР Лакхехьарча суда председатела заместителa В. В. Шубина докладах пленумо йийцар нах бовхарахи гӀаьрал леладарахи дола дешаш дувцара йола судий балха практика.

Пленумо судашта хьалхадаьккхар цу зуламашцара къовсам чӀоагӀбанза барг ца хилар, хӀана аьлча нах бовхари гӀаьрал леладари эггара кхерамегӀа долча зуламех цаӀаш доландаь; царех зулам дувл социалистически наьха шоайи доалахьенна дийнна ца Ӏеш, советски гражданий вахара а унахцӀенонна а. Следственни органаши судаши декхарийла я бехкебараша даь зуламаш дизза хьагучалаха, кхензабараш юкъе а болаш даьча зулама юкъе кхийнараша лаьца дакъа гучадаккханза ца дита. Судаша чӀоагӀагӀа дола уголовни таӀазараш де деза нах байхача е гӀаьрал даьча наха, къаьстта а гӀулакх халча доаккха хьалаш долаш хилча, хӀаьта иштта зулам делга вӀаштӀехьдаьхарий, рецидивистий, уж зуламаш де кхензабараш юкъеувзача наьха хьакъехьа.

АССР лакхехьарча судашта, крайни областийи судашта тӀадиллад нах бовхарахи гӀаьрал леладарахи дола дешаш халкъа судаша дувцара лоаттабу тӀахьожам чӀоагӀагӀа хулийтилга, зуламаш ца дайтара ду гӀулакхаш дар вӀаштӀехьдахарахи чакхдахарахи царна дукхагӀа практически гӀо лоаттаделга, судий болх прокуратуран общественни порядок лораяра министерствай органашца цхьана тарлуш беш хилар Ӏалашделга.

Пленума балха юкъе дакъа лаьцар СССР Лакхехьарча суда председатела хьалхарча заместителa В. В. Кулакова, РСФСР прокурора В. М. Блинова.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

СЕНТО юха а дийнъе гӀерт

20 апреле Анкаре хьайийллай хӀара шера хула СЕНТО доакъашхой — мехкий Министрий Совета сесси. Америка ВӀашагӀкхийттача Штаташеи Англеи вӀашагӀъеллача цу тӀема группировкана юкъе бода цу районера кхо мохк — Турци, Иран, Пакистан, хӀаьта иштта Англи а. ВӀашагӀкхийтта Штаташ официально СЕНТО член яц. Цхьабакъда, мадара аьлча цун политика къоастам бераш уж я. США геттара хьинаре дакъа лувц СЕНТО керттерча органий, цар дакъе тӀема комиссе а Министрий Совета сессе а балха юкъе. ЛерхӀаш да Анкаре кхаьча США паччахьалкхен секретарь Дин Раск хӀанзарча сессе а керттера йиш лекха дага волаш хилар.

СЕНТО-на хьалхашка из вӀашагӀъелларашa увттаду декхараш НАТО-си СЕАТО-си кхоачашде лерхӀарея дукха эргагӀа дац, СЕНТО-х цу, блокашта юкъера уж «вӀашагӀъювза аӀанара чӀуг» яха цӀи хоаахета тиллаяц «Вашингтон поста». Цхьан оагӀонгахьара, СЕНТО-на юкъедолха азиатски мехкаш тӀема кийчлулга сихдара цу группировках пайда эца гӀерт. Вокх оагӀонгахьара — цун врагӀа дола дит цу районерча къамий-кортамукъален болама духьал, блокех дӀа па кхетадара политика лелаеча паччахьалкхенашта духьал дерзаде гӀерт.

Цхьабакъда, СЕНТО чу доалдерашта уж кхоачашде лерхӀа гӀулакхаш чакхдаха тӀа-тӀа халагӀа хулаш доагӀа. Багдадски пакт — хӀанзарча СЕНТО фу доладаьр дунен тӀа яьлча гӀоне дӀадахача цхьайтта шера хоаллал хувцамаш хиннад Юхерчеи Юкъерчеи Малхбоалене. ТӀема группировка вӀашагӀъелларий сихбенна кхыметтел цун цӀи а хувца йийзар — уж англичанаша оттаваь Нурий Саид 1958 шера тӀера дӀаваьккхачул тӀехьагӀа Багдадера духхьала аракхайсар. Къамий хьашташ шоаш тӀа-тӀа дукхагӀа ходалийта даьннад Пакистана, Ирана, Турце политикана юкъе а. ДикагӀа вӀаштӀехьдувлаш доагӀа, масала, цар Советски Союзаца а кхыча социалистически мехкашца а леладу гӀулакхаш.

Ши шу хьалха Турцеи, Иранеи, Пакистанеи вӀашагӀъеллар регионални экономически организаци, хӀаьта из Вашингтона чамехьа а хиланзар. Американски столице цунах лаьрхӀар уж паччахьалкхенаш СЕНТО экономически политикана раьза ца хилар из долга.

ХӀана Къилбаседен - Атлантически блокагарча кризисо кхы а нонагӀа мелъяьй чӀоагӀа йоаца СЕНТО хьаллоаттаю къовлораш. Вашингтонеи Лондонеи цӀенхаштта саготдеш ба, цу группировкана дӀахо хургдар фуд на ховш. Цудухьа, хьахойташ махиллара, США паччахьалкхен секретарь Раск Анкаре вахав къаенна тишлуш латтача СЕНТО организмага юха а садолийта гӀорта дагахьа. Сессе дувцаргдола дешаш дӀакхайкадаьдеце а американски кепа йоазоно дикка ходолийташ дувц Раска шийна портфела чу а дехка дуккха а СЕНТО кхыча доакъашхошта дола «гӀадгӀилгаш доаха дешаш» дихьа хилар. Шедолчоах хетаргахьа, эггара хьалхагӀа а Вьетнамах долча деша хьакъехьа шийна партнерашца тӀагӀорта дага ва из. ХӀанз, Вьетнамера американски хьашташ морально-политически хьакъехьа дӀахоададар кхы а нонагӀа чӀоагӀденна долаш, США безам хургбар тӀема блокий пуржинаш, цар даькъе СЕНТО дараш а тӀехьа, хьоаде — шоай цхьоагӀонхоша Вьетнаме шоаш хьинаре хьалкхоабилга царгара дӀадехар духьа.

Анкаре аралувлача влияни еш долча «Ени газете» яхача газето, тхона хетаргахьа, даха бокъо а йолаш цу деша хьакъехьа лоралулга хьалхадоах. ВӀашагӀкхийттача Штатащтеи Англенеи. Газето дӀадех СЕНТО вӀашагӀъелларашa цун азиатски члений хьашташ дукхагӀа кхетаделга. ХӀаьта цу хьаштий Вьетнамерча американски интервенцеа цхьаккхе а хӀама юкъара хила йиш а яц. Ужаш Пакистана, Турце, Ирана халкъаш машаргеи кортамукъаленгеи кхувш хиларца хада йиш йоацаш дувзаденна да.

В. ХАРЬКОВ,
ТАСС-а обозреватель.

ВАЛЬДЕК РОШЕ ЗАЯВЛЕНИ

ПАРИЖ, 20 апрель. (ТАСС). Французски коммунистически парте парламентски группа заседани хилар. Заседанел тӀехьагӀа ФКП Генеральни секретара Вальдек Роше заявлени йир кепайоазонна. Цу тӀа цо даьшхар социалистически партеи «демократически объединенеи» депутаташа Къаман собране оттаяь Помпиду правительствах ца тешарах йола резолюци коммунисташа хьаллаца ца тигара бахьанаш.

Нагахьа санна ювцашъяр правительства юкъарча политиках лаьца, цу даькъе, цун экономически социальнии политиках лаьца хиннаяларе, аьлар В. Роше, оаха из хьаллоацаш голосовани ергъяр, хӀана аьлча, Французски коммунистически парти, хьалха а санна, хӀанз а къаьсттача цхьан сага карарча Ӏаьдалаи цун реакционни политиканеи духьал йолаш юсаш я. Цхьабакъда, тхога йиш яц французски бӀу НАТО американски командованена кӀалхара хьабоаккхилга бехке деи Францера американски тӀема базаш дӀа ца яхеи лаьрхӀа йола текст хьаллоацаш голосовани е.

ТӀема блокаш, йоахар ФКП Генеральни секретара дӀахо, вӀашагӀъеххаяр шийлача тӀема юкъагӀа. Оаха лерхӀ тӀема блокашта меттел Малхбоаленъяраш а санна, иштта Малхбузен а еррига паччахьалкхенаш чуйоацаргйолаш а дерригача халкъашта кхерамзлени машарен тешам хулийтаргболаш а йола коллективни кхерамзлен система хилийтара долча дешага хьажа ха кхаьчалга. ФунагӀа-моллагӀа дале а, кхыметтел цхьа ха яллалца тӀема блокаш йолаш юсаргхуле а, Францена гӀойле я, из яле а кхы яле а йолча блока юкъе а йоацаш, дунен халкъашта юкъерча арене деррига халкъаш вӀашкаувзара, герзаш кӀезигдара, машаре цхьана дахара гӀулакхаш деш, ерригача паччахьалкхенашта юкъе, цар общественни строй моллагӀа яле а цхьана гӀулакхаш леладелга хулийташ хилар.

Из тӀема блокашкара тӀехьашкадовлара политика, коллективни кхерамзлен, тӀахьожам а лоаттабеш массане а герз дӀадаккхара политика Франце деррига аьрдехьарча низий политика хила езаш яр аьнна хет тхона, белгалдаьккхар В. Роше. Французски коммунистически партена, шийна оагӀонгахьара, лов ерригача аьрдехьарча партеша цу оагӀонгахьа барт бара гӀулакхаш лехилга а, хӀаьта цунца Францеи машареи хьаштаашта маашшара йола позитивни политика вӀаштӀехьъяккха торо хулга а.

Правительствах ца тешарах йола резолюци Къаман собране ювцилга доладеннад тахан делкъал тӀехьагӀа. Резолюцена голосовани бийса яххача хана ергхилар лерхӀаш да.

Вьетнама Демократически Республика Сонла яхача провинце юртбоахама кооперативашка сухал баь лел аьхки чубахьача хьувкъама лаьрхӀа дӀалийнача дугана Ӏунал дара балхаш.

Сурта тӀа: тайски къамах бола мехкарий балхаш деш ба Сиенг Донг яхача юртарча дуга дийнача кхай тӀа.

ВИА—ТАСС сурт.

Бомбаш еттилга сацанза да

ХАНОЙ, 20 апрель. (ТАСС). 7 флота кемаш тӀа а Къулбехьен Вьетнамерчеи Таиландерчеи США базашка а латтача американски самолеташа 18 апреле, ДРВ фегарча доазонашка чу а хьийлха, бомбаш йийттай Хатинь, Нгеан, Лаокай, Куангминь яхача провинцешкарча а Виньминь яхача районерча а нах бахача районаштеи экономически объекташтеи, яхаш, хоам бу ВИА агентства.

Цунца дувзаденна Вьетнамски халкъа эскара лакхехьарча командоване бувзама миссе духьале кхайкаю послани яхьийтай Вьетнамерча хьежареи тӀахьожам лоаттабареи дунен халкъашта юкъерча комиссега. Цу тӀа цо чӀоагӀа бехк биллаб американски авиаце цу гӀаьрала гӀулакхашта.

ЛадувгӀа

23 АПРЕЛЬ, 1966 ШУ.

РАДИО: 6.30 — Нохч-гӀалгӀайчен лаьтта леладархо (нохчий меттала). 6.45 — РВ-23- и УКВ цхьоалагӀча программех гӀолла ашараш. 6.45 — Гореге гӀолла хоамаш ашараш. 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Передачай программа. 8.10— «Сердало» газета оагӀонаш тӀара. 8.20 — Концерт. 8.45 — «Къона тӀехье» (нохчий меттала). 16.00 Дувцар «Доккха баркал» (нохчий меттала). 16.15 — «Микрофона хьалхашка ба къона музыканташ» передача (эрсий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала). 17.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.15 — Бамутски школай хьехархой заявкех оттадаь концерт. 17.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.00 — Москвера трансляци. 19.00 — «Къонах» (нохчий меттала). 19.15 — Литературни передача. Колзоева Тамарий «Бекхам» яхача дувцарах оттаяь инсценировка (гӀалгӀай меттала). 19.35 — Моттигерча композиторий музыка.

УКВ: 9.00 — Кагирхой иллей концерт «Уйла е эза». 9.23 — «Сийле». Виноградскаяс яздаьча «Сийг» цӀи йолча книжках оттаяь радиопостановка. 10.03 — «Советски композиторий музыка». Концерт. 11.20 — Чайковский юххьанцара сюита. 19.00 — «Эстрадни дуэтий сайре». Концерт. 19.41 — «Са сесага мар» яхача спектакла монтаж (нохчий меттала). 20.40 — «Сакъердаме доттагӀий болча хьошалгӀа» яха музыкальни передача. 21.05 — «Румынски радио эстрадни оркестр». Концерт. 21.20 — «Картины» цӀи йола радиопостановка. 21.55 — «Бокъонца волча сагах йола повесть. Прокофьева опера монтаж. 22.45 — Свиридова «Курски иллеш».

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.25 — ГӀалгӀай поэташа Ленинах. 18.40 — «Хьалъеш латтача гӀишлошта дукхагӀа кхоачам» яха тха интервью. 19.00 — Прокофьев Сергей (вай 75 шу дузаче денна). 19.50 — Халкъашта юкъера обозрени. 20.10 — Заявкех оттадаь концерт. 20.50 — «Воздушни извозчик» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦӀеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктохама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленнии, юртбоахамеи, культуран, письмойи отделий — 2-25-72; корректорсе — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05151. Заказ № 2134.